A photograph showing three hands of different ages (young, middle-aged, and old) touching the rough bark of a tree trunk. The hands are positioned in a way that suggests support and care. The background is a blurred outdoor setting.

Koonti Keski-Suomen kuntien ja hyvinvointialueen välisistä hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen neuvotteluista vuodelle 2026

612/2024 6§ ja 7§

Lakitausta

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021, 6§ ja 7§

- **6 § 4mom (Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kunnassa)**

- Kunnan on toimittava hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa ja tuettava sitä asiantuntemuksellaan. Lisäksi kunnan on tehtävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä yhteistyötä kunnassa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien muiden julkisten toimijoiden, yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa. Kunnan on myös edistettävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien järjestöjen toimintaedellytyksiä ja vaikutusmahdollisuuksia hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä. Kunnan on osallistuttava 7 §:n 4 momentissa tarkoitettuihin neuvotteluihin.

- **7§ 4mom (Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen hyvinvointialueella)**

- Hyvinvointialueen on toimittava hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä yhteistyössä alueensa kuntien kanssa ja tuettava niitä asiantuntemuksellaan. Lisäksi hyvinvointialueen on tehtävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä yhteistyötä hyvinvointialueen alueella hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien muiden julkisten toimijoiden, yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa. Sen on myös edistettävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien järjestöjen toimintaedellytyksiä ja vaikutusmahdollisuuksia hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä. Hyvinvointialueen on neuvoteltava vähintään kerran vuodessa yhdessä alueensa kuntien sekä muiden edellä tässä momentissa mainittujen hyvinvointialueen alueella hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien toimijoiden kanssa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä koskevista tavoitteista, toimenpiteistä, yhteistyöstä ja seurannasta.

Hyvinvointityön etenemissuunnitelma 2025-2029

Alueellinen hyvinvointikertomus ja -suunnitelmatyö valtuustokausittain

Hyvinvointi ja kumppanuudet
HYVAKS

1. Tietopohja ja tilannekuva

- Vuosiraportointi
- Alueen asukkaiden hyvinvoinnin tilannekuva
- Alueen terveyserot
- Tarkastelu suhteessa kuntiin (kuntakortit)

2. Hyvinvointiohjelmien kokoaminen

- Vuosiraportointi
- Tietopohjaan perustuvat painopisteet ja tavoitteet
- Tavoitteiden konkretisointi ja linjaukset sekä niihin liittyvät toimenpiteet osasuunnitelmissa

3. Toimeenpano

- Vuosiraportointi
- Linjausten ja toimintamallien toimeenpano
- Toimeenpanon koordinointi ja raportointi
- Verkostotyöskentely ja yhteistyö
- Toimenpiteiden tilannekuva ja arviointi puolivuositain

4. Arviointi

- Laaja kertomus
- Toteutuneet toimenpiteet
- Arviointi tavoitteisiin pääsystä
- Toimenpide-ehdotukset seuraavalle valtuustokaudelle

Arviointi
kevät 2025

Yhteisövaikuttavuus

Tietopohjan ja arvioinnin toteutus

Valtuustokausi alkaa

Painopisteiden päättäminen

Päätöksentekoprosessi

Tavoitteiden ja linjausten päättäminen

Päätöksentekoprosessi

Linjausten ja toimenpiteiden jalkautus

Päätöksentekoprosessi

Arviointi

Valtuustokausi päättyy

Tietopohjan päivitys ja arviointi

Kauden vaihtuminen

Toteutus ja sisältö 1/2

- Neuvotteluissa sovittiin yhdyspinnat ja yhteiset toimenpiteet alueelliseen hyvinvointisuunnitelmaan vuosille 2026-2029.
  - Neuvottelujen taustamateriaalina oli syksyn 2025 hyte-neuvotteluissa sovittuihin yhteisiin tavoitteisiin perustuva esitys yhdyspinnoista ja toimenpiteistä
  - Esitystä yhdyspinnoista valmisteltiin yhteistyössä hyvinvointialueen palvelutuotannon edustuksen kanssa ja niistä on käyty keskustelua kuntien hyte-koordinaattoreiden verkostossa sekä hyte-ohjausryhmässä.
  - Neuvotteluissa tunnistettiin myös kuntaryhmäkohtaisia tarpeita ja painopisteitä koskien esitettyjä yhdyspintoja ja toimenpiteitä
- Neuvottelujen taustamateriaalina oli
  - esitys yhdyspinnoista ja toimenpiteistä alueelliseen hyte-suunnitelmaan (diat 47-51)
  - syksyn 2025 hyte-neuvotteluissa sovitut hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen tavoitteet alueellisen suunnitelman 2026-2029 ja [laaja hyvinvointikertomus 2023-2025](#), [kuntakortit](#) sekä THL:n taustatieto [kuntien ja hyvinvointialueen](#) HYTE- kertoimista (diat52-54)
- Neuvotteluihin osallistui kuntien keskeisiä viranhaltijoita (mm. sivistystoimesta, varhaiskasvatuksesta tai teknisestä toimesta) ja hyte-koordinaattoreita. Myös useampi kunnanjohtaja ja muutama kuntapäättäjä osallistui.
- Hyvinvointialueelta osallistui eri palveluista vastuualuejohtoa, palvelualuejohtoa, palvelupäälliköitä sekä palveluvastaavia. Neuvotteluiden valmistelusta ja koordinoinnista vastasi hyvinvointi ja kumppanuuden palvelualue.
- Neuvotteluista on tehty kuntaryhmäkohtaiset muistiot mitkä on lähetetty kuntiin kirjaamojen kautta
- Neuvottelut toteutettiin etäyhteydellä
- Neuvottelut järjestöjen, seurakuntien ja yksityisen yrityksen kanssa toteutetaan syksyllä 2026 perustuen kuntien ja hyvinvointialueen välillä keväällä 2026 käytyihin neuvotteluihin

Toteutus ja sisältö 2/2

Asialista:

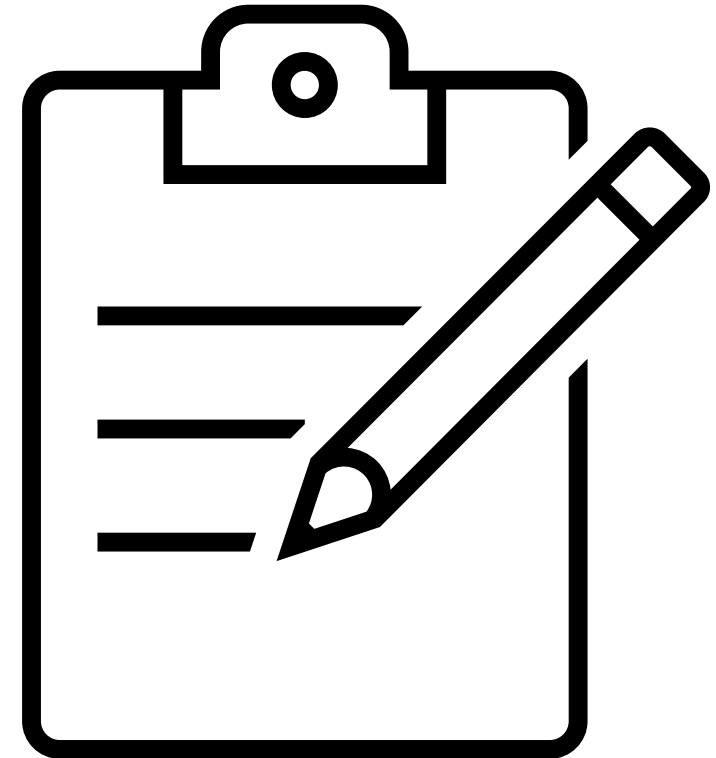
§ 1 Neuvottelun avaus ja läsnäolijoiden toteaminen

§ 2 Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen yhdyspinnasta ja yhteisistä toimenpiteistä sopiminen alueelliseen hyvinvointisuunnitelmaan 2026-2029

Yhdyspinnoista ja toimenpiteistä keskusteltiin

- 1) Lasten, nuorten ja perheiden näkökulmasta
- 2) Työikäisten näkökulmasta
- 3) Ikääntyneiden näkökulmasta

§ 3 Jatkoyhteistyöstä sopiminen

Aikataulu kuntaryhmittäin:

- Jämsä, Keuruu, Multia ja Petäjävesi 25.3.2026
- Joutsa, Luhanka ja Toivakka 27.3.2026
- Karstula, Kannonkoski, Kivijärvi, Kyyjärvi ja Saarijärvi 15.4.2026
- Jyväskylä ja Muurame 16.4.2026
- Viitasaari, Pihtipudas ja Kinnula 23.4.2026
- Hankasalmi, Laukaa, Konnevesi ja Uurainen 29.4.2026

Yhteensä 99 kuntaedustajaa

16-19 hyvinvointialueen edustajaa/
neuvottelu

(moni hva edustaja osallistui useisiin ja/tai
kaikkiin neuvotteluihin)

A close-up photograph of a person's hand holding a small cluster of fresh raspberries with green leaves. The background is a soft, out-of-focus green, suggesting an outdoor setting. The text is overlaid on the left side of the image.

Neuvotteluissa sovitut hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen yhdyspinnat ja yhteiset toimenpiteet alueelliseen hyvinvointisuunnitelmaan 2026-2029

Lapset, nuoret, perheet

Yhteenveto yhdyspinnoista ja toimenpiteistä

Lapsiperheiden varhaisen tuen vahvistaminen

Keskeiset verkostot / yhteistyön kehittämisen työryhmät

- Perhekeskusverkosto
- Neuvola / varhaiskasvatusyhteistyön / perhekeskusyhteistyön vahvistamisen moniammatilliset palaverit
- Alueellisen opiskeluhuollon yhteistyöryhmä
  - Oppilaitoskohtaiset opiskeluhoitoryhmät
  - Yhteistyö sivistystoimen kanssa
- **Kunnista:**
  - Multia Petäjävesi monitoimijainen verkosto

Yhteistyötä vaativat toimenpiteet:

- Perhekeskustoimintaan ohjautuminen:
  - Tiedolla johtaminen – tiedon vaihto ja ilmiötiedon käsittely, tiedonvaihdon kynnyksen madaltaminen
  - Tavoite tavoittaa ja tunnistaa mahdollisimman varhain tukea tarvitsevat perheet
    - Varmistettava asiakkaiden ohjautuminen esim. varhaiskasvatuksesta perhekeskuksen palveluihin
  - HVA Keskitetty yhteydenottoväylä - tiedottaminen
- Neuvola-varhaiskasvatus-peke -yhteistyö:
  - Yhteisvastaanottojen kehittäminen (peke + neuvola yhteiskäynnit, rokotukset päiväkodeissa jne).
  - Varhaisen tuen palvelujen näkyväksi tekeminen
  - Lastensuojelun tarpeen huomioiminen yhteistyössä

Lasten ja nuorten ylipainon ehkäisy

Keskeiset verkostot / yhteistyön kehittämisen työryhmät

- Maakunnallinen liikuntaneuvonnan työryhmä
  - Vaatii vielä organisoitumista ja vetovastuuta
- Opiskeluhuollon työryhmät
  - Lakisääteinen alueellinen opiskeluhuollon yhteistyöryhmä, koulutuksen järjestäjäkohtaiset opiskeluhuollon ohjausryhmät sekä oppilaitoskohtaiset opiskeluhooltoryhmät
  - Yhteistyön kehittäminen kouluterveydenhuollon ja opetushenkilöstön välillä
- Ravitsemustyön verkosto
- **Kunnista mm.:**
  - Jyväskylä Move-polku, Liikkuvakoulu, Joutsassa (vahva perhe ja koulupt palvelut, lähetekäytäntö)
  - Seuratoiminta, harrastamisen Suomen malli
  - Kansalaisopistot

Yhteistyötä vaativat toimenpiteet:

- Kouluterveydenhuollon vaikuttavuusvalmennus – neuvolatoiminta → sivistystoimi ja oppilashuolto – kunnan liikuntaneuvonta prosessi
- Roolien määrittelyä ja selkeyttämistä
- Vanhempien tukeminen terveellisissä elämäntavoissa, neuvolassa tehtävän työn merkitys
- **Tiedon vaihto – oleellisen tiedon tunnistaminen** mikä edistää yhteisen prosessin etenemistä
  - Tiedottaminen ja viestintä
- Asiakkaiden systemaattinen ohjaus hvalta kuntien liikuntaneuvontaan → Kuntien liikuntaneuvonnasta omatoimiseen liikkumiseen (hyvinvointitarjotin, kunnan liikuntaryhmät, urheiluseurat tmv) → Prosessin kehittäminen
- Move- mittausten hyödyntäminen ja miten huomioidaan nuoren ketkä eivät osallistu Move-mittaukseen
- Kouluruokailun merkitys

Nuorten syrjäytymisen ehkäisy

Keskeiset verkostot / yhteistyön kehittämisen työryhmät

- Hanketoiminnalla kehittämiseen tukea
  - Ankkuri-toiminta
  - Huumekuolemien ehkäisy
    - Lasten ja nuorten palveluohjausverkosto (kuntien nuorisotoimi ja hva)?
  - Kohtaavat polut –hanke
  - Asunto ensin - hanke
- Opiskeluhuollon työryhmät
  - Lakisääteinen alueellinen opiskeluhuollon yhteistyöryhmä, koulutuksen järjestäjäkohtaiset opiskeluhuollon ohjausryhmät sekä oppilaitoskohtaiset opiskeluhoitoryhmät
- Ehkäisevän työn verkosto
- **Kunnista:**
  - Ohjaamotoiminta
  - Etsivä nuorisotyö

Yhteistyötä vaativat toimenpiteet:

- Viestinvaihto ja tiedonkulku kouluterveydenhuollon ja koulun välillä (Wilma)
- Kouluun kiinnittymisen tuki ja poissaoloihin puuttuminen
- Sosiaalinen kuntoutus – nuorten varhaisen tuen keinot näkyväksi, nuorten ohjauksen tarpeeseen vastaaminen
- Päihteiden käytön tarkastelu kuntakohtaisesti hva:n ja kunnan yhteistyöllä →Päihteiden käyttöön puuttuminen → päihteiden käyttöön puuttumisen malli kouluarjessa
  - Riippuvuuksia aiheuttavien aineiden muuttumisen huomiointi (vape, nikotiinipussit, energiajuomat)
- Ylisukupolvisuus
- Puolustusvoimat ja kutsuntaterveystarkastukset
- Asunnottomuuden vähentäminen

Kuntaryhmäkohtaiset koonnit

Yhdyspinnat: Lapset, nuoret ja perheet – Jämsä, Keuruu, Multia, Petäjävesi

Yhdyspinta	Yhteistyötä vaativa toimenpide	Yhteistyön rakenne/rooli/seuranta
Lapsiperheiden varhaisen tuen vahvistaminen	Varhaiskasvatuksen kanssa tehtävä yhteistyön kehittäminen Varhaisen vaiheen yhteistyön täsmentäminen <ul style="list-style-type: none"> Perhekeskustoiminnan selkeyttäminen matalan kynnyksen tukena ja verkostorakenteissa. Lapsiperheiden arjen tukeminen lapsen kasvuympäristössä. Vammaisten lasten aamu- ja iltapäivätoiminnan selkiyttäminen vammaispalvelujen ja kuntien osalta	<ul style="list-style-type: none"> Perhekeskusverkosto Petäjävesi/ Multia monitoimijainen verkosto (kunnat + hva) Ap/ip toiminta on tärkeä yhdyspinta, toiminnan järjestämiseen liittyen erilliset neuvottelut jkl johdolla, myös STM:sta tulossa ohjeistusta
Lasten ja nuorten ylipainon ehkäisy	Edistämme lasten ja perheiden terveellisen ravitsemuksen sekä liikkumisen edistämistä. Tunnistamme arjen haasteita ja tuemme terveellisten elämäntapojen vahvistumista yhteistyössä eri toimijoiden kesken <ul style="list-style-type: none"> Matalan kynnyksen harrastustoiminta (ei kilpailua tuottavat) Neuvokasperhe agentit, perhekeskustoiminta tukee Vanhemmuuden tuki Osana opetussuunnitelmaa liikunnan edistäminen Perusopetuslain muutosten huomiointi kouluissa ja yhteistyö Kouluterveydenhuollon rooli ylipainon ehkäisyssä, ravitsemusterveyden edistäminen	<ul style="list-style-type: none"> Opiskeluhoitolain mukaiset rakenteet koulutuksenjärjestätasolla sekä kunnittain (kouluterveydenhuollon vaikuttavuusvalmennus) Perhekeskustoiminta yhdyspintana, mm. neuvokasperhe toimintamalli Seuratoiminta tärkeää matalankynnyksen harrastustoiminnassa Harrastamisen suomen malli Neuvolassa tehtävän työn merkitys ylipainon ehkäisyssä Kouluruokailun merkitys ja kouluruuan syömättömyyden haaste esim. Ravitsemustyön verkosto (esim. ”Ruokaraati” Jämsässä) Mielen hyvinvoinnin merkitys painonhallinnassa
Nuorten syrjäytymisen ehkäisy	Tunnistamme nuorten syrjäytymistä aiheuttavia tekijöitä ja tuemme nuoria mm. siirtymävaiheiden ennakoinnin ja sosiaalisten taitojen vahvistamisen avulla yhteistyössä eri toimijoiden kesken <ul style="list-style-type: none"> Päihteettömyyden edistäminen ja yhteistyö kouluterveydenhuolto ja koulukuraattorit (puheeksiotto) Osallisuus, elämänhallinta ja sosiaalisten tilanteiden tuki Nuorten rikollisuuden ja väkivallan ehkäisy Haitallisen somekulttuurin ja liiallisen ruutuajan ehkäisy – digiturvallisuuden vahvistaminen? Matalan kynnyksen harrastustoiminnan ja yhteisöllisyyden tuki - koulukyytien merkitys yläkouluikäisillä sekä nuorisotyön huomioiminen	<ul style="list-style-type: none"> Yhteistyö koulukuraattoreiden kanssa Ankkuri-työ Terveystarkastuksiin liittyvät kyselyt kouluterveydenhuollossa Oppilaitoskohtaiset opiskeluhoollon työryhmät ja oppilaitoskohtaiset suunnitelmat Koulutusta päihteisiin liittyen sekä puheeksiottoon Riippuvuudet muuttuu (energiajuomat, nikotiinipussit, vape) Kuntouttavaa työtoimintaa koskeva lakimuutos => sosiaalinen kuntoutus (nuorilla vahva ohjauksen tarve) Käynnistymässä huumeita käyttäviin, syrjäytymisvaarassa oleviin vuorin kohdistuva hanke (yhteistyö kuntien nuorisotoimen kanssa) Perusopetuksen hyvinvoinnin vuosikello, kasvatusohjaaja pilotti Jämsässä

Yhdyspinnat: Lapset, nuoret ja perheet – Joutsa, Luhanka, Toivakka

Yhdyspinta	Yhteistyötä vaativa toimenpide	Yhteistyön rakenne/rooli/seuranta
Lapsiperheiden varhaisen tuen vahvistaminen	Varhaiskasvatuksen kanssa tehtävä yhteistyön kehittäminen Varhaisen vaiheen yhteistyön täsmentäminen <ul style="list-style-type: none"> Perhekeskustoiminnan selkeyttäminen matalan kynnyksen tukena ja verkostorakenteissa. Lapsiperheiden arjen tukeminen lapsen kasvuympäristössä. Vammaisten lasten aamu- ja iltapäivätoiminnan selkiyttäminen vammaispalvelujen ja kuntien osalta	<ul style="list-style-type: none"> Perhekeskusverkosto Neuvola ja varhaiskasvatus yhteistyön vahvistaminen Vammaisten lasten ap/ ip toiminnan osalta erilliset Jkl:n vetämät neuvottelut - odotetaan myös kansallista ohjausta
Lasten ja nuorten ylipainon ehkäisy	Edistämme lasten ja perheiden terveellisen ravitsemuksen sekä liikkumisen edistämistä. Tunnistamme arjen haasteita ja tuemme terveellisten elämäntapojen vahvistumista yhteistyössä eri toimijoiden kesken <ul style="list-style-type: none"> Matalan kynnyksen harrastustoiminta (ei kilpailua tuottavat) Neuvokasperhe agentit, perhekeskustoiminta tukee Vanhemmuuden tuki Osana opetussuunnitelmaa liikunnan edistäminen Perusopetuslain muutosten huomiointi kouluissa ja yhteistyö Kouluterveydenhuollon rooli ylipainon ehkäisyssä, ravitsemusterveyden edistäminen	<ul style="list-style-type: none"> Alueellinen opiskeluhoollon yhteistyöryhmä Koulutuksenjärjestäjän opiskeluhoollon ohjausryhmä Oppilaitoskohtaiset opiskeluhoolloryhmät Perhekeskusverkosto, Ravitsemustyönverkosto Koulutusta henkilöstölle sensitiiviseen kohtaamiseen, käsittelyyn ja puheeksi ottoon Kouluterveydenhuollon vaikuttavuusvalmennus ylipainoon liittyen, tavoitteena saada neuvolapalvelut mukaan Liikuntaneuvonnan ja elämäntapaohjauksen verkosto (yhdyspinta terveydenhuoltoon) Perusopetuslain muutos: kouluterveydenhuollon yhteistyön opetushenkilöstön kanssa Joutsassa (vahva perhe ja koulu palvelut, lähetekäytäntö)
Nuorten syrjäytymisen ehkäisy	Tunnistamme nuorten syrjäytymistä aiheuttavia tekijöitä ja tuemme nuoria mm. siirtymävaiheiden ennakoinnin ja sosiaalisten taitojen vahvistamisen avulla yhteistyössä eri toimijoiden kesken <ul style="list-style-type: none"> Päihteettömyyden edistäminen ja yhteistyö kouluterveydenhuolto ja koulukuraattorit (puheeksiotto) Osallisuus, elämänhallinta ja sosiaalisten tilanteiden tuki Nuorten rikollisuuden ja väkivallan ehkäisy Haitallisen somekulttuurin ja liiallisen ruutuajan ehkäisy – digiturvallisuuden vahvistaminen? Matalan kynnyksen harrastustoiminnan ja yhteisöllisyyden tuki - koulukyytien merkitys yläkouluikäisillä sekä nuorisotyön huomioiminen	<ul style="list-style-type: none"> Koulut ja oppilaitokset sekä opiskeluhoolto: ennaltaehkäisy, yhteisöllinen työ Alueellinen opiskeluhoollon yhteistyöryhmä Koulutuksenjärjestäjän opiskeluhoollon ohjausryhmä Oppilaitoskohtaiset opiskeluhoolloryhmät Ehkäiseväntöyönverkosto Raskaammin päihteitä käyttävät: 2 hanketta nuorten huumekuolemien ehkäisy, tavoitteen muodostaa toimintamalleja raskaammin päihteitä käyttävien tavoittamiseen Nuorten päihdekäyttäytymisen muutos (energiajuomat, vape, nikotiinipussit)

Yhdyspinnat: Lapset, nuoret ja perheet –Kannonkoski, Karstula, Kivijärvi, Kyyjärvi, Saarijärvi

Yhdyspinta	Yhteistyötä vaativa toimenpide	Yhteistyön rakenne/rooli/seuranta
Lapsiperheiden varhaisen tuen vahvistaminen	Varhaiskasvatuksen kanssa tehtävä yhteistyön kehittäminen Varhaisen vaiheen yhteistyön täsmentäminen <ul style="list-style-type: none"> Perhekeskustoiminnan selkeyttäminen matalan kynnyksen tukena ja verkostorakenteissa. Lapsiperheiden arjen tukeminen lapsen kasvuympäristössä. Vammaisten lasten aamu- ja iltapäivätoiminnan selkiyttäminen vammaispalvelujen ja kuntien osalta	<ul style="list-style-type: none"> Perhekeskusverkosto HVA: keskitetty ajanvaraus, ohjautuvuus palveluun ilmiötiedon käsittely myös kuntien tiedolla johtamisen välineeksi, Neuvolan ja varhaiskasvatuksen välisen yhteistyön kehittäminen, yhteisvastaanotot (neuvola + perheohjaaja/ peke-koordinaattori) Pienten kuntien perheiden tarve peke-toiminnalle erilainen kun toisia tunnetaan – Huoli miten tavoitetaan eniten tukea tarvitsevat perheet Lasu tapaamiset perheiden kotona tai yhteispalvelupisteissä, Toimijaverkostoja on kuntakohtaisia/ kuntien välisiä/ alueellisia Syntyvyyden väheneminen näkyy peke-toiminnassa perheiden vähyytenä (painetta iltatoimintaan), Nuorten huomioiminen peke-toiminnassa
Lasten ja nuorten ylipainon ehkäisy	Edistämme lasten ja perheiden terveellisen ravitsemuksen sekä liikkumisen edistämistä. Tunnistamme arjen haasteita ja tuemme terveellisten elämäntapojen vahvistumista yhteistyössä eri toimijoiden kesken <ul style="list-style-type: none"> Matalan kynnyksen harrastustoiminta (ei kilpailua tuottavat) Neuvokasperhe agentit, perhekeskustoiminta tukee Vanhemmuuden tuki Osana opetussuunnitelmaa liikunnan edistäminen Perusopetuslain muutosten huomiointi kouluissa ja yhteistyö Kouluterveydenhuollon rooli ylipainon ehkäisyssä, ravitsemusterveyden edistäminen	<ul style="list-style-type: none"> Move-testien ja kouluth tarkastusten aikataulutukset yhteen Kouluterveydenhuollon vaikuttavuustyö Kunnan liikuntaneuvontaan ohjautumisen parantaminen terveydenhuollosta Lakisääteiset oppilashuollon ryhmät Koulut ja oppilaitokset (yksilö- ja yhteisöllinen työ), yhteistyö hva ja sivistystoimi
Nuorten syrjäytymisen ehkäisy	Tunnistamme nuorten syrjäytymistä aiheuttavia tekijöitä ja tuemme nuoria mm. siirtymävaiheiden ennakoinnin ja sosiaalisten taitojen vahvistamisen avulla yhteistyössä eri toimijoiden kesken <ul style="list-style-type: none"> Päihitteettömyyden edistäminen ja yhteistyö kouluterveydenhuolto ja koulukuraattorit (puheeksiotto) Osallisuus, elämänhallinta ja sosiaalisten tilanteiden tuki Nuorten rikollisuuden ja väkivallan ehkäisy Haitallisen somekulttuurin ja liiallisen ruutuajan ehkäisy – digiturvallisuuden vahvistaminen? Matalan kynnyksen harrastustoiminnan ja yhteisöllisyyden tuki - koulukyytien merkitys yläkouluikäisillä sekä nuorisotyön huomioiminen	<ul style="list-style-type: none"> TE-määrärahan kautta hanke Ankkurin-toiminnan laajentamiselle maakuntaan (tavoitteena saada oma ankkuri-ryhmä myös K-kuntiin, + Saarijärvi) Nuorten syrjäytymisen ehkäisy, etsivästä nuorisotyöstä viestiä nuorista ketkä eivät ole enää perusopetuksessa/ töissä/ opinnot etänä eivätkä asu opiskelupaikkakunnalla – eivät kiinnity mihinkään, tuki/ palvelut kaukana Nuorten työllistymistä edistävä monialaisen tuen yhteispalvelu, joka vastaa osin nykyistä Ohjaamo-toimintaa.

Yhdyspinnat: Lapset, nuoret ja perheet – Jyväskylä, Muurame

Yhdyspinta	Yhteistyötä vaativa toimenpide	Yhteistyön rakenne/rooli/seuranta
Lapsiperheiden varhaisen tuen vahvistaminen	Varhaiskasvatuksen kanssa tehtävä yhteistyön kehittäminen Varhaisen vaiheen yhteistyön täsmentäminen <ul style="list-style-type: none"> Perhekeskustoiminnan selkeyttäminen matalan kynnyksen tukena ja verkostorakenteissa. Lapsiperheiden arjen tukeminen lapsen kasvuympäristössä. Vammaisten lasten aamu- ja iltapäivätoiminnan selkiyttäminen vammaispalvelujen ja kuntien osalta	<ul style="list-style-type: none"> Perhekeskusverkoston uudistuminen Ilmiötieto asukkailta käyttöön palveluiden johtamisessa ja kehittämisessä Keskitetty yhteydenottoväylä tuen tarpeissa Muuramessa 4v tarkastukset yhteistyössä neuvola-päiväkotien kanssa Yhteistyö hva-varhaiskasvatus Tervetuloa varhaiskasvatukseen Muuramessa –opas (mm. Jako neuvolassa) Miten madalletaan tiedon kulkua ammattilaisten kesken? Kulttuurineuvolatoiminta Opetussuunnitelmiin liittyvä yhteistyö
Lasten ja nuorten ylipainon ehkäisy	Edistämme lasten ja perheiden terveellisen ravitsemuksen sekä liikunnan edistämistä. Tunnistamme arjen haasteita ja tuemme terveellisten elämäntapojen vahvistumista yhteistyössä eri toimijoiden kesken <ul style="list-style-type: none"> Matalan kynnyksen harrastustoiminta (ei kilpailua tuottavat) Neuvokasperhe agentit, perhekeskustoiminta tukee Vanhemmuiden tuki Osana opetussuunnitelmaa liikunnan edistäminen Perusopetuslain muutosten huomiointi kouluissa ja yhteistyö Kouluterveydenhuollon rooli ylipainon ehkäisyssä, ravitsemusterveyden edistäminen	<ul style="list-style-type: none"> Move-polku, liikkuva koulu, koulupt Liikkuva lapsuus, aktiivinen perhe –hanke (neuvolayhteistyö) Roolien määrittely/selkiyttäminen? Yhteiset tavoitteet, toimenpiteet ja vastuut, yhteinen hankkeistaminen Säännöllisemmin yhteistyössä lasten ja nuorten hyvinvointiin liittyvän ilmiötiedon käsittely.
Nuorten syrjäytymisen ehkäisy	Tunnistamme nuorten syrjäytymistä aiheuttavia tekijöitä ja tuemme nuoria mm. siirtymävaiheiden ennakoinnin ja sosiaalisten taitojen vahvistamisen avulla yhteistyössä eri toimijoiden kesken <ul style="list-style-type: none"> Päihteettömyyden edistäminen ja yhteistyö kouluterveydenhuolto ja koulukuraattorit (puheeksiotto) Osallisuus, elämänhallinta ja sosiaalisten tilanteiden tuki Nuorten rikollisuuden ja väkivallan ehkäisy Haitallisen somekulttuurin ja liiallisen ruutuajan ehkäisy – digiturvallisuuden vahvistaminen? Matalan kynnyksen harrastustoiminnan ja yhteisöllisyyden tuki - koulukyytien merkitys yläkouluikäisillä sekä nuorisotyön huomioiminen	<ul style="list-style-type: none"> Ankkuri ja huumekuolemien ehkäisyhankkeet Linkittyvät toisiinsa: Ylipainolla yhteys myös tänne. Selkeämpi sanoitus mitä tarkoitetaan (alle 18 vai nuorisolain mukainen) Mielen hyvinvointi (Nuorten Talo, Jyväskylän Bostarissa tehtävä yhteistyö) Wilman kautta ei saa yhteyttä opiskelijahuoltoon => ongelma. Miten voisi toteuttaa siten että saisi yhteyden ilman 2-v tunnistautumista. (Tietosuoja, muut keinot mitä voidaan kehittää?/vahvistaa) Yhteisölliset opiskelijahuoltoryhmät Kouluun kiinnittymisen tuki ja poissaoloihin puuttuminen (OTE-työ) nuorille nikotiinittomuuteen tarjolla olevan tuen selkiyttäminen ja yhteistyön tiivistäminen nikotiinittomuuden edistämiseksi.

Yhdyspinnat: Lapset, nuoret ja perheet – Kinnula, Pihtipudas, Viitasaari

Yhdyspinnat

Lapsiperheiden varhaisen tuen vahvistaminen

Yhteistyötä vaativa toimenpide

- Varhaiskasvatuksen kanssa tehtävä yhteistyön kehittäminen**
Varhaisen vaiheen yhteistyön täsmentäminen
- Perhekeskustoiminnan selkeyttäminen matalan kynnyksen tukena ja verkostorakenteissa.
  - Lapsiperheiden arjen tukeminen lapsen kasvuympäristössä.
  - Vammaisten lasten aamu- ja iltapäivätoiminnan selkiyttäminen vammaispalvelujen ja kuntien osalta

Yhteistyön rakenne/rooli/seuranta

- Tuen tarpeessa olevien perheiden tunnistaminen, neuvolan ja perhekeskuksen työntekijöiden yhteiskäynnit, neuvolan ja varhaiskasvatuksen yhteistyö
- Pilotit (4v tarkastuksen päiväkodissa, influenssarokotukset päiväkodissa, suunnitelmalla laajentaa)
- Ap/ ip toiminnan osalta Jkl vetoisesti ollut yhteiset neuvottelut hva kanssa (odotetaan valtiolta tarkempaa ohjeistusta),
- Varhaiskasvatus (moniammatilliset palaverit 2xvuosi, peke-koordinaattorit tulossa mukaan)
- Kunta viestii hva:n paikallisista palveluista ja sähköisistä palveluista, hva oma viestintäkanava perheiden suuntaan), Viitasaarella kaupungin avoin varhaiskasvatus ja peke-yhteistyö toiminut,
- Perhekeskuskoordinaattorit paikallisesti vastinpareja kunnille

Lasten ja nuorten ylipainon ehkäisy

Edistämme lasten ja perheiden terveellisen ravitsemuksen sekä liikkumisen edistämistä. Tunnistamme arjen haasteita ja tuemme terveellisten elämäntapojen vahvistumista yhteistyössä eri toimijoiden kesken

- Matalan kynnyksen harrastustoiminta (ei kilpailua tuottavat)
- Neuvokasperhe agentit, perhekeskustoiminta tukee
- Vanhemmuuden tuki
- Osana opetussuunnitelmaa liikunnan edistäminen
- Perusopetuslain muutosten huomiointi kouluissa ja yhteistyö
- Kouluterveydenhuollon rooli ylipainon ehkäisyssä, ravitsemusterveyden edistäminen

- Perusopetuslain muutos (opetussuunnitelmaan liikunnallisen elämäntavan tuki, ylipainon ehkäisy)
- Harrastustoiminta: kansalaisopistojen lasten ja nuoren liikuntaryhmät (Pihtipudas, Viitasaari),
- Hva vaikuttavuusvalmennus (mittari ylipainoin seuranta), hyödynnetään lakisääteisiä oppilashuollon rakenteita yhteistyössä. Palveluvastaavat kouluterveydenhuollosta käy paikallisesti kuntakohtaisesti vaikuttavuusmittareita läpi.
- Liikunta ja ravitsemus. Ikätasoinen ja painosensitiivinen puhe, vanhempien huomioiminen ja perheen tukeminen, move-testien tulosten hyödyntäminen, move-prosessi kehittäminen (tulokset käytössä terveystarkastuksissa). Liikuntaneuvonnan hyödyntäminen, jos kunnissa toimintaa on (Viitasaari: liikunnallisen elämäntavan opettaminen ja toimintakykyä ylläpitävän liikunnan opettaminen). Oppilaiden, ketkä eivät osallistu move-mittaukseen, huomioiminen.
- Pihtipudas: Harrastamisen suomen malli (matalankynnyksen harrastusmahdollisuudet, yhteistyö urheiluseurojen kanssa), Nuorisotyöhön ostettu myös liikuntavälineistöä

Nuorten syrjäytymisen ehkäisy

Tunnistamme nuorten syrjäytymistä aiheuttavia tekijöitä ja tuemme nuoria mm. siirtymävaiheiden ennakoinnin ja sosiaalisten taitojen vahvistamisen avulla yhteistyössä eri toimijoiden kesken

- Päihteettömyyden edistäminen ja yhteistyö kouluterveydenhuolto ja koulukuraattorit (puheeksiotto)
- Osallisuus, elämänhallinta ja sosiaalisten tilanteiden tuki
- Nuorten rikollisuuden ja väkivallan ehkäisy
- Haitallisen somekulttuurin ja liiallisen ruutuajan ehkäisy – digiturvallisuuden vahvistaminen?
- Matalan kynnyksen harrastustoiminnan ja yhteisöllisyyden tuki - koulukyytien merkitys yläkouluikäisillä sekä nuorisotyön huomioiminen

- Etsivä nuorisotyö kunnissa, opiskeluhuollon kokonaisuus sekä koulut ja oppilaitokset tärkeitä,
- Päihteilevät nuoret (hva huumekuolemien ehkäisyn hanke, toimintamalli riskissä olevien nuorten tavoittamiseksi, yhteistyö kuntien nuorisotoimi ja järjestöt, tavoitteena laajentaa toimintamalli koko hva alueelle).
- Kuntakohtaisten ilmiöiden tunnistaminen päihteiden käyttöön liittyen.
- Ehkäisevän työn alueellinen verkosto toimii (kunta + hva)
- Järjestöjen merkitys (mielekkästä toimintaa, turvalliset aikuiset, ryhmä mihin kuulua)
- Ylisukupolvinen huono-osaisuus näkyy kuntaryhmässä (näkyy jo varhaiskasvatuksessa), päihdekäyttö alkaa jo nuorena, vaikea ja sosiaalinen ahdistuneisuus lisääntynyt, mtp-palvelujen merkitys,
- Hva osallistumista ja asiantuntijatukea paikallisiin työryhmiin tarvitaan kunnissa enemmän, mtp-tiimitu-
etsivää nuorisotyötä, koulupsykologin resurssin vähyys näkyy nuorten tilanteessa
- Kunnissa monet asiat hankkeistetaan mutta ei saada tehtyä pysyviä rakenteita
- Pystytäänkö kunta/ hva yhteistyöllä tekemään pysyviä rakenteita
- Poke vahvasti mukaan yhteistyöhön, alhainen koulutustaso yksi syrjäytymisen syy

Yhdyspinnat: Lapset, nuoret ja perheet Hankasalmi, Laukaa, Konnevesi, Uurainen, Äänekoski

Yhdyspinta	Yhteistyötä vaativa toimenpide	Yhteistyön rakenne/rooli/seuranta
Lapsiperheiden varhaisen tuen vahvistaminen	Varhaiskasvatuksen kanssa tehtävä yhteistyön kehittäminen Varhaisen vaiheen yhteistyön täsmentäminen <ul style="list-style-type: none"> Perhekeskustoiminnan selkeyttäminen matalan kynnyksen tukena ja verkostorakenteissa. Lapsiperheiden arjen tukeminen lapsen kasvuympäristössä. Vammaisten lasten aamu- ja iltapäivätoiminnan selkiyttäminen vammaispalvelujen ja kuntien osalta	<ul style="list-style-type: none"> Perhekeskusverkosto kattaa koko Keski-Suomen (Laukaa/ Äki kuntavetoiset perhekeskukset, matalankynnyksen tuki) Neuvola/ varhaiskasvatus yhteistyö (pilotoitu päiväkodissa 4. vuotistarkastuksen tekemistä. suunnitelmassa laajentaa) Vammaisten lasten ap/ ip toiminnan tilanne haastaa kunnissa Rokotuskattavuus/ kohdennetut rokotuspäivä päiväkodeissa, Asiakasohjauksikkö (vaikutus mm. perhekeskukseen ohjautuvien perheiden määrään) periaatteena asiakasperheiden saattaen vaihtaan ohjaus, Perhekeskus luonteva alusta tehdä yhteistyötä (molemmilla kohdennettua resurssia), Omavalvonnan roolin kehittäminen tilanteissa missä yhteistyö ei suju, hva:n puolella oleva paikallistuntemus edesauttaa yhteistyötä, kunnille näyttäytyy, että hva:n työntekijöillä vaihteleva mahdollisuus osallistua tilaisuuksiin/ tapahtumiin/ verkostoihin. Lapsiperheiden varhainen tukeminen kasvuympäristössä, neuvolan merkitys pikkulapsivaiheessa. Neuvolayhteistyö ja neuvolan terveydenhoitajien mahdollisuus olla mukana yhteisöllisessä työssä tärkeää. Moniammatillinen tiimi toimiva käytäntö lasten ja nuorten osalta. Peke ja avoin varhaiskasvatusyhteistyö.
Lasten ja nuorten ylipainon ehkäisy	Edistämme lasten ja perheiden terveellisen ravitsemuksen sekä liikkumisen edistämistä. Tunnistamme arjen haasteita ja tuemme terveellisten elämäntapojen vahvistumista yhteistyössä eri toimijoiden kesken <ul style="list-style-type: none"> Matalan kynnyksen harrastustoiminta (ei kilpailua tuottavat) Neuvokasperhe agentit, perhekeskustoiminta tukee Vanhemmuden tuki Osana opetussuunnitelmaa liikunnan edistäminen Perusopetuslain muutosten huomiointi kouluissa ja yhteistyö Kouluterveydenhuollon rooli ylipainon ehkäisyssä, ravitsemusterveyden edistäminen	<ul style="list-style-type: none"> Sanoitus (ylipaino vai terveelliset elämäntavat) Painosensitiivisyys tärkeää puheeksiotossa etenkin lasten ja nuorten kanssa, vanhempien kanssa löydettävä keinot keskustella riskeistä, hva:n palveluissa pystytään tunnistamaan kaikkien ylipainoisemmat lapset ja nuoret mistä erityinen huoli. Hva:lla vaikuttavuusvalmennustyö käynnistymässä ylipainon ehkäisyyn liittyen (palveluvastaavat käy läpi paikallisissa työryhmissä, kuntakohtaisen datan tarkastelu), Vanhempien huomioiminen lasten ja nuorten ylipainon ehkäisyssä, huomioidaan liikunta, ravitsemus. Saatava aikuiset liikkumaan, että lapset saadaan liikkumaan ja saatava aikuiset syömään terveellisesti, että lapset syö terveellisesti. Hanketyötä mm. Äänekoskella liikunnallisen elämäntavan edistämiseen. Kouluissa liikuttaminen oppituntien aikana/ kokonaisvaltaisuus Lisättävä varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen henkilöstön tietoisuutta hva:n palveluista mitkä tukee perheitä.
Nuorten syrjäytymisen ehkäisy	Tunnistamme nuorten syrjäytymistä aiheuttavia tekijöitä ja tuemme nuoria mm. siirtymävaiheiden ennakoinnin ja sosiaalisten taitojen vahvistamisen avulla yhteistyössä eri toimijoiden kesken <ul style="list-style-type: none"> Päihteettömyyden edistäminen ja yhteistyö kouluterveydenhuolto ja koulukuraattorit (puheeksiotto) Osallisuus, elämäntilanteiden ja sosiaalisten tilanteiden tuki Nuorten rikollisuuden ja väkivallan ehkäisy Haitallisen somekulttuurin ja liiallisen ruutuajan ehkäisy – digiturvallisuuden vahvistaminen? Matalan kynnyksen harrastustoiminnan ja yhteisöllisyyden tuki - koulukykytien merkitys yläkouluikäisillä sekä nuorisotyön huomioiminen	<ul style="list-style-type: none"> Kohtaavat polut- hanke/ tunnistetaan nuoria mitkä käyttää huomioita Oppilaitosten kanssa hyvinvoinnin vuosikellon mukainen yhteisöllinen työ, Yksilöllinen työ oppilashuollossa, riippuvuuksien aiheuttajia paljon (mm. nikotiinipussi), some/ digi-hyvinvoinnin työkalut, Myös tässä yhdyspinnassa vanhempien rooli ja vastuu tärkeä (vanhemmat saatava sitoutumaan) Lasten ja nuorten palveluohjausverkosto (kunta, hva, järjestötoimijoita), miten yhdyspinta rakennetaan kuntien nuorisotoimen ja hva välillä, kuraattoriyhteistyön merkitys kunnissa (jos vaje resurssia, asiat valuu kuntien nuorisotoimeen), Ehkäisevän työn verkosto toimii hyvin mutta konkreettista työtä tehdään erillään kerhotoiminnan merkitys (järjestöt, srk, kunta), Pienryhmätoiminta kouluissa, Ankuri-toiminta Viestintä (kuka viestii, kenelle viestii ja missä kanavassa), Nuorisotyöttömyys (lisää syrjäytymisriskiä muutenkin kuin vain työelämästä), neet- nuoret haaste Äänekoskella (tuva-koulutus ja polutus toiselle asteelle, nivelvaihteen tiedonsiirtomakkeet, tiedolla johtaminen ”mitä kuuluu-kysely”) Uurainen (nuorten työllisyystilanne ja syrjäytymisen ehkäisy) 18-29 vuotiaa on haaste (tilanteen kun muuttaa uuteen kuntaan, edellisessä kunnassa on saattanut olla asiakkuus sosiaalipalveluihin mutta palvelut ei jatku uudella paikakkunnalla), Puolustusvoimat ja kutsuntaterveystarkastukset

Työikäiset

Yhteenveto yhdyspinnoista ja toimenpiteistä

Liikkumisen edistäminen

Keskeiset verkostot / yhteistyön kehittämisen työryhmät

- Maakunnallinen liikuntaneuvonnan verkosto sekä elämäntapaohjauksen verkosto (vaatii uudelleen organisoitumista)
- Ravitsemustyön verkosto
- Järjestöjen rooli tärkeä

Yhteistyötä vaativat toimenpiteet:

- Liikuntaneuvontaan ohjaaminen – prosessin tarkastelu maakunnan tasolla Hva → kunnan liikuntaneuvonta → kunnan tuottamat liikuntaa tukevat palvelut (lähiliikuntapaikat ja seuratoiminta). LC-integraatio.
- Elämäntapaohjauksen malli etänä
  - Elämänhallintataidot
- Sosiaalipalvelujen asiakkaiden liikkumisen esteiden madaltaminen ja poistaminen
  - Rakenteelliset, fyysiset, sosiaaliset ja taloudelliset

Työikäisten työkyvyn ylläpitäminen ja osatyökykyisten työllistymisen edistäminen

Keskeiset verkostot / yhteistyön kehittämisen työryhmät

- TYM- johtoryhmät – työllisyysalueyhteistyö (terveydenhuollon tiiviimpi osallistuminen yhteistyöhön)
- Työkyvyn tuen tiimit
- Hankkeistaminen ESR nuorten syrjäytyminen
- Asunto ensin –hanke

Yhteistyötä vaativat toimenpiteet:

- Työllisyystilanne kaikkien yhteinen huoli. Vaikutukset mm. perheisiin, lapsiin ja nuoriin (huom. muut yhdyspinnat)
- Lakimuutos koskien kuntouttavaa työtoimintaa ja sosiaalista kuntoutusta – asiakkaiden ”polutus” muutoksessa → viestinnän tehostaminen hva-kunta-työllisyysalue.
- Yhdyspinnalla oleville asukkaille selkeä johtovastuu asiakaskohtaisesti.
- Työllisyysalueiden kohderyhmän tarkastelu
  - Työllisyysalueille ohjautuu asiakkaita jotka eivät kuulu työllisyyspalvelujen vastuulle (työllisyysalueet tarvitsee tietoa mihin ohjata asiakkaita)
  - Isolla osalla työttömistä työkyvyn haasteita, työttömänä/ työllisyysalueiden palveluissa paljon täysin työkyvyttömiä
- Työttömien terveystarkastukset – prosessin tarkastelu kokonaisuutena. Tarkastelu kuntaryhmittäin?
  - Työkyvyn tuen tiimeissä lääkäriyön resurssi tärkeä
- Erityisryhmien huomioiminen (mm. maahanmuuttajat)
- Asunnottomuuden vähentäminen

Päihteettömyyden edistäminen

Keskeiset verkostot / yhteistyön kehittämisen työryhmät

- Ehkäisevän työn verkosto
  - Päihteet, väkivalta, osallisuus

Yhteistyötä vaativat toimenpiteet:

- Miten pienissä kunnissa tarjotaan tukea?
  - Päihdepalvelut usein muilla paikkakunnilla
- Huomio suojaaviin ja riskitekijöihin sekä prosessit niihin
  - Riskikäytön ehkäiseminen
- Jalkautuvan sosiaaliohjauksen tarve
- Tärkeää linkki järjestötoimintaan

Kuntaryhmäkohtaiset koonnit

Yhdyspinnat: Työikäiset Jämsä, Keuruu, Multia, Petäjävesi

Yhdyspinta	Yhteistyötä vaativa toimenpide	Yhteistyön rakenne/rooli/seuranta
Liikkumisen edistäminen, kansansairauksien ehkäisy	Vahvistamme työikäisten liikkumista ja hyvinvoinnin edistämistä tunnistamalla esteitä ja tukemalla liikkumista eri tukimuotojen osalta. <ul style="list-style-type: none"> Vammaisten huomioiminen: esteettömyys, matalan kynnyksen liikunta / harrastukset, erityisliikunnan huomioiminen Järjestöyhteistyön vahvistaminen yhdyspinnalla Elämäntapa- ja liikuntaohjauksen prosessi	<ul style="list-style-type: none"> Ikäryhmän tavoittaminen vaikeaa (osa työelämässä, osa työelämän ulkopuolella) Liikuntaneuvonnasta saatu hyviä kokemuksia niissä kunnissa missä toimintaa on LC on käytössä osassa kuntia mutta yhteydenottoja tullut vähän sitä kautta (tämän väylän käytön tehostaminen, lähetekäytäntö)
Työikäisten työkyvyn ylläpitäminen ja osatyökykyisten työllistymisen edistäminen	Parannamme työkykyä yhteistyössä eri toimijoiden kesken. <ul style="list-style-type: none"> Työllisyysalueyhteistyö Erytiskohderyhmien huomioiminen ja tuki työmarkkinoilla Vertaisohjaajatoiminnan kehittäminen Elämäntapaohjaus ja yksilötyö Osallisuus työelämässä Kuntouttavan työtoiminnan päättyminen ja jatko (sosiaalinen kuntoutuksen yhdyspinta)	<ul style="list-style-type: none"> Työllisyysalueyhteistyössä TYM johtoryhmät Toimintakykyä ja osallisuutta tukeva palvelu korvaamassa kuntouttavan työtoiminnan (hva tavoitteena järjestää omana ja ostopalveluna) Asiakkaiden palvelutarpeiden tunnistaminen ja palvelujen tarjoaminen eri puolilla aluetta Työkyvyn tuen tiimit tärkeitä (näissä lääkärin rooli tärkeä) Työttömien terveystarkastukset (pitkäaikaistyöttömät kenellä terveystarkastuksia) Kuntouttavan työtoiminnan osana kehitetty elämäntapaohjauksen toimintamalli, elämäntapaohjaus etänä=> pilotointi syksyllä
Päihitteettömyyden edistäminen	Tunnistamme päihitteiden riskikäyttöä ja ehkäisemme päihdehaittoja yhteistyöllä ja arjen tukikeinoilla kaikissa ikäryhmissä <ul style="list-style-type: none"> Yhteistyön rakenteet ja toimenpiteet ehkäisevä päihdetyön osalta Nuorten aikuisten osalta puheeksiotto, ohjausta ja motivointia Järjestöjen huomioiminen erityisesti terveydenhuollon kentällä	<ul style="list-style-type: none"> Pienissä kunnissa päihitteettömyyden tukemisessa joudutaan usein ohjaamaan oman kunnan ulkopuolelle Ehkäisevän työnverkosto (sis. Päihde- ja väkivaltatyö)

Yhdyspinnat: Työikäiset Joutsa, Luhanka, Toivakka

Yhdyspinta	Yhteistyötä vaativa toimenpide	Yhteistyön rakenne/rooli/seuranta
Liikkumisen edistäminen, kansansairauksien ehkäisy	<p>Vahvistamme työikäisten liikkumista ja hyvinvoinnin edistämistä tunnistamalla esteitä ja tukemalla liikkumista eri tukimuotojen osalta.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vammaisten huomioiminen: esteettömyys, matalan kynnyksen liikunta / harrastukset, erityisliikunnan huomioiminen • Järjestöyhteistyön vahvistaminen yhdyspinnalla • Elämäntapa- ja liikuntaohjauksen prosessi	<ul style="list-style-type: none"> • Liikuntaneuvonnan ja elämäntapaohjauksen verkosto • Ravitsemustyön verkosto
Työikäisten työkyvyn ylläpitäminen ja osatyökykyisten työllistymisen edistäminen	<p>Parannamme työkykyä yhteistyössä eri toimijoiden kesken.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Työllisyysalueyhteistyö • Erityiskohderyhmien huomioiminen ja tuki työmarkkinoilla • Vertaisohjaajatoiminnan kehittäminen • Elämäntapaohjaus ja yksilötyö • Osallisuus työelämässä • Kuntouttavan työtoiminnan päättyminen ja jatko (sosiaalinen kuntoutuksen yhdyspinta)	<ul style="list-style-type: none"> • Työllisyysalueiden TYM johtoryhmät • Työllisyyttä edistävät palvelut ja aikuissosiaalityö • Yhteistyö kuntouttavassa työtoiminnassa (työtoiminnan paikka kunnalta, sosiaaliohjaus hva:lta). • Tulossa lakimuutos (kuntouttava työtoiminta ja sosiaalinen kuntoutus poistumassa) • Käytössä Rai- arviointi työ- ja toimintakyvyn arvioinnissa • Työkyvyntuenttiimit • Työelämän turvattomuus (työllisyystilanne, sosiaaliturvanmuutokset, perheen taloudellinen tilanne, heijastuu lapsiin) • Rakenteellinen sosiaalityö
Päihitteettömyyden edistäminen	<p>Tunnistamme päihiteiden riskikäyttöä ja ehkäisemme päihdehaittoja yhteistyöllä ja arjen tukikeinoilla kaikissa ikäryhmissä</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yhteistyön rakenteet ja toimenpiteet ehkäisevä päihdetyön osalta • Nuorten aikuisten osalta puheeksiotto, ohjausta ja motivointia • Järjestöjen huomioiminen erityisesti terveydenhuollon kentällä	<ul style="list-style-type: none"> • Ehkäisevän työn verkosto (sis. Päihde- ja väkivaltatyö), mukana hva/ kunnat/ Ehyt ry, mielenhyvinvointi ja osallisuus näkökulmina päihiteiden ja väkivallan lisäksi.

Yhdyspinnat: Työikäiset Kannonkoski, Karstula, Kivijärvi, Kyyjärvi, Saarijärvi

Yhdyspinta	Yhteistyötä vaativa toimenpide	Yhteistyön rakenne/rooli/seuranta
Liikkumisen edistäminen, kansansairauksien ehkäisy	Vahvistamme työikäisten liikkumista ja hyvinvoinnin edistämistä tunnistamalla esteitä ja tukemalla liikkumista eri tukimuotojen osalta. <ul style="list-style-type: none"> Vammaisten huomioiminen: esteettömyys, matalan kynnyksen liikunta / harrastukset, erityisliikunnan huomioiminen Järjestöyhteistyön vahvistaminen yhdyspinnalla Elämäntapa- ja liikuntaohjauksen prosessi	<ul style="list-style-type: none"> Liikuntaneuvontaan ohjautumisen tehostaminen kaikista hva:n palveluista Liikkumisen tuen palvelut (mm. asiointimatkat) Kuntien lähiliikuntapaikat, yhdistystoiminnan tukeminen, Esimerkki: Kannonkoski (erityisliikuntakortti),
Työikäisten työkyvyn ylläpitäminen ja osatyökykyisten työllistymisen edistäminen	Parannamme työkykyä yhteistyössä eri toimijoiden kesken. <ul style="list-style-type: none"> Työllisyysalueyhteistyö Erytiskohderyhmien huomioiminen ja tuki työmarkkinoilla Vertaisohjaajatoiminnan kehittäminen Elämäntapaohjaus ja yksilötyö Osallisuus työelämässä Kuntouttavan työtoiminnan päättyminen ja jatko (sosiaalinen kuntoutuksen yhdyspinta)	<ul style="list-style-type: none"> Lakimuutos tulossa kuntouttavan työtoiminnan ja sosiaalisen kuntoutuksen osalta (mahd. voimaan -27 alusta), muutos aiheuttaa huolta kunnissa (tiivis yhteistyö kun tarkempi tieto muutoksesta) Sosiaalisen kuntoutuksen ryhmämuotoinen toiminta, tuettu asuminen kotiin NEET- nuoret (sosiaalityöntekijä saattaa tulla pitkän matkan päästä, läsnäolevan sosiaalityön tuen tarve näkyy) Elinkeinotoiminta/ työllisyysalueyhteistyö/ järjestötoiminta keskeistä Isolla osalla työttömistä työkyvyn haasteita, työttömänä/ työllisyysalueiden palveluissa paljon täysin työkyvyttömiä (väärässä palvelussa/ etuuden piirissä, vaikutus kuntien talouteen) Työttömien terveystarkastukset tärkeitä TYM-johtoryhmät, kotoutuja-asiakkaat, yhteistyö ehkäisevän/ etsivän nuorisotyön kanssa, moniammatilliset tiimit, työkyvyn tuen tiimit, Kannonkoskella hanke työikäisten liikkumisen tukemiseen Saarijärvi: kansalaisopisto, Visio-säätiö
Päihitteettömyyden edistäminen	Tunnistamme päihdeiden riskikäyttöä ja ehkäisemme päihdehaittoja yhteistyöllä ja arjen tukikeinoilla kaikissa ikäryhmissä <ul style="list-style-type: none"> Yhteistyön rakenteet ja toimenpiteet ehkäisevä päihdetyön osalta Nuorten aikuisten osalta puheeksiotto, ohjausta ja motivointia Järjestöjen huomioiminen erityisesti terveydenhuollon kentällä	<ul style="list-style-type: none"> Päihdekuntoutus, asumispalveluja ongelmakäyttäjille Asumiseen liittyvä yhdyspinta (miten asumista voi jatkaa omassa kotikunnassa asumiseen liittyvistä haasteista huolimatta, välitystililt) Ehkäisevän työn verkosto

Yhdyspinnat: Työikäiset – Jyväskylä, Muurame

Yhdyspinta	Yhteistyötä vaativa toimenpide	Yhteistyön rakenne/rooli/seuranta
Liikkumisen edistäminen, kansansairauksien ehkäisy	Vahvistamme työikäisten liikkumista ja hyvinvoinnin edistämistä tunnistamalla esteitä ja tukemalla liikkumista eri tukimuotojen osalta. <ul style="list-style-type: none"> Vammaisten huomioiminen: esteettömyys, matalan kynnyksen liikunta / harrastukset, erityisliikunnan huomioiminen Järjestöyhteistyön vahvistaminen yhdyspinnalla Elämäntapa- ja liikuntaohjauksen prosessi	<ul style="list-style-type: none"> Järjestöyhteistyöllä merkittävä rooli tässä Palveluketjujen tarkentaminen + roolitukset Liikuntaneuvonnan palveluketjun kanssa haasteita Lähiliikuntapaikka ohjelmatyö (JKL), liikuntaolosuhteiden kehittämisohjelman kehittämistyö. Hva rooli tässä ohjelmatyössä? Yhteiskehittäminen, yhteiset hankehaut
Työikäisten työkyvyn ylläpitäminen ja osatyökykyisten työllistymisen edistäminen	Parannamme työkykyä yhteistyössä eri toimijoiden kesken. <ul style="list-style-type: none"> Työllisyysalueyhteistyö Erytiskohderyhmien huomioiminen ja tuki työmarkkinoilla Vertaisohjaajatoiminnan kehittäminen Elämäntapaohjaus ja yksilötyö Osallisuus työelämässä Kuntouttavan työtoiminnan päättyminen ja jatko (sosiaalinen kuntoutuksen yhdyspinta)	<ul style="list-style-type: none"> Työllisyyttä edistävät sosiaalipalvelut, aikuisten kuntouttavat sosiaalipalvelut, TYM- jory Mitä kuntouttavan työtoiminnan jälkeen? Sosiaalisen kuntoutuksen palvelukokonaisuus , odotetaan miten valtakunnallisesti etenee. Poluttaminen yhteistyössä vuoden vaihteen yli osalle asiakkaista tärkeää Yhteinen viestintä muutoksista hva+työllisyysalue Hankeyhteistyö (ESR), hankevalmistelu menossa kuntien ja järjestöjen kanssa. Yhdyspinnalla olevien asiakkaiden osalta asiakkuuksille selkeä johtovastuu asiakaskohtaisesti Työttömien terveystarkastukset + jatko-ohjaukset (prosessin seuranta + ohjaus, seuranta) Toive: Työttömien terveystarkastukset muuramelaisille olisi tärkeää toteuttaa Muuramessa. Erytisryhmien huomioiminen ja tuki (mm. Maahanmuuttajat) erityisesti muut kuin kuntapaikalla olevat.
Päihitteettömyyden edistäminen	Tunnistamme päihitteiden riskikäyttöä ja ehkäisemme päihdehaittoja yhteistyöllä ja arjen tukikeinoilla kaikissa ikäryhmissä <ul style="list-style-type: none"> Yhteistyön rakenteet ja toimenpiteet ehkäisevä päihdetyön osalta Nuorten aikuisten osalta puheeksiotto, ohjausta ja motivointia Järjestöjen huomioiminen erityisesti terveydenhuollon kentällä	<ul style="list-style-type: none"> Linkittyy moniin palveluihin, tunnistaminen, puheeksiotto. Jalkautuvien palveluiden tarve? (Visiitti –auton läsnäolo huhtasuolla harkinnassa/suunnitteilla, tarve myös Kortepohja?) Jalkautuva sosiaaliohjaus

Yhdyspinnat: Työikäiset Kinnula, Pihtipudas, Viitasaari

Yhdyspinta	Yhteistyötä vaativa toimenpide	Yhteistyön rakenne/rooli/seuranta
Liikkumisen edistäminen, kansansairauksien ehkäisy	Vahvistamme työikäisten liikkumista ja hyvinvoinnin edistämistä tunnistamalla esteitä ja tukemalla liikkumista eri tukimuotojen osalta. <ul style="list-style-type: none"> Vammaisten huomioiminen: esteettömyys, matalan kynnyksen liikunta / harrastukset, erityisliikunnan huomioiminen Järjestöyhteistyön vahvistaminen yhdyspinnalla Elämäntapa- ja liikuntaohjauksen prosessi	<ul style="list-style-type: none"> Sosiaalipalvelut (motivointi, tunnistaminen, puheeksiotto, mahdollistaminen), Järjestöyhteistyö Tuettu asuminen (tuki kotiin), sosiaalinen kuntoutus (osaksi yhteiskuntaa), esim. tuki peliriippuvuuden vähentämiseen Sosiaalisten tilanteiden pelon lieventäminen, paikallisen mahdollisuuksien hyödyntäminen, Kansalaisopistolla liikuntaryhmiä työikäisille Vammaisilla toimintakeskuksella liikunta, käsityö ja musiikkiryhmä (Pihtipudas, Viitasaari) Vapaan kansalaistoiminnan merkitys (tuki urheilu- ja liikuntaseuroille) Liikuntapaikkojen ylläpito, soveltava liikunta, esteettömyys
Työikäisten työkyvyn ylläpitäminen ja osatyökykyisten työllistämisen edistäminen	Parannamme työkykyä yhteistyössä eri toimijoiden kesken. <ul style="list-style-type: none"> Työllisyysalueyhteistyö Eriyiskohderyhmien huomioiminen ja tuki työmarkkinoilla Vertaisohjaajatoiminnan kehittäminen Elämäntapaohjaus ja yksilötyö Osallisuus työelämässä Kuntouttavan työtoiminnan päätyminen ja jatko (sosiaalinen kuntoutuksen yhdyspinta)	<ul style="list-style-type: none"> Työllisyyttä edistävät sosiaalipalvelut yhteistyö työllisyysalueiden kanssa (TYM-jory) Kuntouttavan työtoiminnan muutos tulossa vuoden vaihteessa (toimintakyvyn ja osallisuuden tuki) Viestinnän tärkeys kunnan ja hva palveluista, kohdennettua tietoa työikäisille Elinvoimapalvelut kunnassa keskeinen työllisyyden näkökulmista Hyvinvointikysely työikäisille? Kunnilla ei ole tietoa ja vain vähän kohdennettuja palveluja työikäisille (vaikeuttaa hyvinvointisuunnitelma tekemistä) Kinnulassa nuoria ketkä vain etsivän nuorisotyön asiakkaana Nuorille oppisopimus/ työkokeilupaikkapankki? Säännöllinen terveystarkastus myös alle 29v nuorille ketkä työttömänä Kuntien vaikea tavoittaa tätä ryhmää Työikäisillä tarve kohdennetuille ryhmille (esim. työikäisten uintitekniikan kurssi) Viitasaarella käytössä oppisopimustuki yrityksille + työllistäminen tuki Yhdyskuntapalvelupaikkojen puute
Päihitteettömyyden edistäminen	Tunnistamme päihteiden riskikäyttöä ja ehkäisemme päihdehaittoja yhteistyöllä ja arjen tukikeinoilla kaikissa ikäryhmissä <ul style="list-style-type: none"> Yhteistyön rakenteet ja toimenpiteet ehkäisevä päihdetyön osalta Nuorten aikuisten osalta puheeksiotto, ohjausta ja motivointia Järjestöjen huomioiminen erityisesti terveydenhuollon kentällä	<ul style="list-style-type: none"> Hva palveluissa tällä hetkellä resurssi painottuu korjaavaan työhön, Korvaushoito toimii Ehkäisevän työn verkosto

Yhdyspinnat: Työikäiset – Hankasalmi, Laukaa, Konnevesi, Uurainen, Äänekoski

Yhdyspinta	Yhteistyötä vaativa toimenpide	Yhteistyön rakenne/rooli/seuranta
Liikkumisen edistäminen, kansansairauksien ehkäisy	Vahvistamme työikäisten liikkumista ja hyvinvoinnin edistämistä tunnistamalla esteitä ja tukemalla liikkumista eri tukimuotojen osalta. <ul style="list-style-type: none"> Vammaisten huomioiminen: esteettömyys, matalan kynnyksen liikunta / harrastukset, erityisliikunnan huomioiminen Järjestöyhteistyön vahvistaminen yhdyspinnalla Elämäntapa- ja liikuntaohjauksen prosessi	<ul style="list-style-type: none"> Järjestötoimijoiden kanssa tehtävä yhteistyö paikallisesti ja ohjaaminen toimintaan Elämänhallintataitojen vahvistaminen Liikuntaneuvonnan ja elämäntapaohjauksen verkosto (koordinointi puuttunut vuoden 2026 alusta)
Työikäisten työkyvyn ylläpitäminen ja osatyökykyisten työllistymisen edistäminen	Parannamme työkykyä yhteistyössä eri toimijoiden kesken. <ul style="list-style-type: none"> Työllisyysalueyhteistyö Erityiskohderyhmien huomioiminen ja tuki työmarkkinoilla Vertaisohjaajatoiminnan kehittäminen Elämäntapaohjaus ja yksilötyö Osallisuus työelämässä Kuntouttavan työtoiminnan päätyminen ja jatko (sosiaalinen kuntoutuksen yhdyspinta)	<ul style="list-style-type: none"> Työllisyystilanteen kehittyminen yhteinen haaste TYM- johtoryhmä, työllisyyttä tukevat verkostot, työttömien terveystarkastukset, työkyvyn tuen tiimit, Tukeminen omaan kotiin (asunto ensin) ja yhteisöllinen asuminen Kun aikuiset voi hyvin niin lapset voi paremmin (ja mahdollistaa myös ikääntyneiden tukemisen paremmin) Kuntouttava työtoiminta ja sosiaalinen kuntoutus (lakiuudistus käynnissä – työikäisten toimintakyvyn ja osallisuuden tuki) Työllisyysalueille ohjautuu asiakkaita ketkä eivät kuulu työllisyyspalvelujen vastuulle (työllisyysalueet tarvitsee tietoa mihin ohjata asiakkaita, vastuu jää usein asiakkaalle ottaako yhteyttä palveluun vai ei) Työkyvyn tuen tiimin muutos konsultoivaksi (lääkärin puute tiimeissä näkyy) Terveydenhuolto vahvemmin verkostotyöhön Asiakasohjaus asiakkaiden kohdalla ketkä eivät pysty ottamaan vastaa kokoaikatyötä (asiakkaat oikeille etuuksille/ työkyvyttömyyseläkeselvitykset), resurssit haastaa Kunta pystyy tarjoamaan paljon ihmisille kenellä työttömyysjakso on vielä lyhyt ja toimintakyky on hyvä (kansalaisopisto, liikuntapalvelut, palvelut edullisia/ maksuttomia) Kotoutuminen omana yhdyspintana? Ehkäisevän työn verkosto (osallisuus, väkivallan ehkäisy, mielenhyvinvoinnin edistäminen, suojaavat ja riskitekijät) Riskikäytön ehkäiseminen (mihin ohjataan kun riskikäyttöä on)
Päihitteettömyyden edistäminen	Tunnistamme päihiteiden riskikäyttöä ja ehkäisemme päihdehaittoja yhteistyöllä ja arjen tukikeinoilla kaikissa ikäryhmissä <ul style="list-style-type: none"> Yhteistyön rakenteet ja toimenpiteet ehkäisevä päihdetyön osalta Nuorten aikuisten osalta puheeksiotto, ohjausta ja motivointia Järjestöjen huomioiminen erityisesti terveydenhuollon kentällä	

Ikääntyneet

Yhteenveto yhdyspinnoista ja toimenpiteistä

Itsenäisen asumisen tukeminen

Keskeiset verkostot / yhteistyön kehittämisen työryhmät

- Alueellinen asumisen kehittämisen työryhmä
- Seniorikeskustoimintamalliin liittyvä paikallinen yhteistyö
- **Muut verkostot? Tarve?**

Yhteistyötä vaativat toimenpiteet:

- Heterogeeninen ryhmä ja tarpeet erilaisia
- Yhteistyö yhteisöllisen asumisen kehittämisessä
- Esteettömyyden huomioiminen. Teknisen toimen merkitys esteettömyyden huomioimisessa.
- Ikääntyneiden monikanavainen neuvonta ja ohjaus → viestintä
- Seniorin hyvinvointineuvola – resurssi, kuntien huomiointi, joissa ei ole ko. palvelua?
- Asumisen turvallisuuden huomiointi – prosessi hva-kunnat yhteistyö. Asunnon muutostyöt.
- Vanhuuteen ja ikääntymiseen varautuminen työikäisenä
- Digiasioiden huomioiminen
  - Käyttöopastus, digiturvallisuus
- Kaltoinkohtelun tunnistaminen ja puuttuminen

Yhteisöllisyyden ja osallisuuden edistäminen

Keskeiset verkostot / yhteistyön kehittämisen työryhmät

- Kohtaamisten Keski-Suomi –hanke – Etsivän vanhustyön toimintamallin ja verkoston kehittäminen (huomioidaan maaseutu, taajama ja kaupunkiympäristöt)
  - Kohderyhmänä he, joita ei tavoiteta perinteisin keinoin.

Yhteistyötä vaativat toimenpiteet:

- Viestintä saatavilla olevista palveluista
- Etsivä vanhustyö, yhteistyö kunnat, hyvinvointialue ja järjestöt

Ikääntyneiden kaatumisen ehkäisy

Keskeiset verkostot / yhteistyön kehittämisen työryhmät

- Kaatumisen ehkäisyn verkosto

Yhteistyötä vaativat toimenpiteet:

- Tiedolla johtaminen – tiedon kokoaminen ja jakaminen hva-kunnat (seniori-itsearviointi, kaatumistapaturmat)
  - Rai-mittarin tietopohjan hyödyntäminen
- Järjestöjen avustaminen eri tavoin yhdyspintana ja järjestöjen rooli prosesseissa
- Kaatumisen ehkäisyn toimintamalli – prosessi kunta, järjestö → hva (mm. OTAGO toimintamalli ja UKK materiaalit)
- Yhteys asumisen turvallisuuteen ja asumisen kehittämisen työryhmään.
- Omaehtoisen kuntosaliharjoittelun mahdollistaminen matalalla kynnyksellä

Kuntaryhmäkohtaiset koonnit

Yhdyspinnat: Ikääntyneet Jämsä, Keuruu, Multia, Petäjävesi

Yhdyspinta	Yhteistyötä vaativa toimenpide	Yhteistyön rakenne/rooli/seuranta
Itsenäisen asumisen tukeminen	Itsenäisen asumisen tukeminen ja asumisen turvallisuus <ul style="list-style-type: none"> • Monipuolinen asuntotarjonta • Asunnottomuuden ehkäisy • Taloudellinen turvallisuus • Maankäyttö, kaavoitus, rahoitukset, rakentaminen • Asunnon muutostyöt ja apuvälineet • Esteetön ympäristö • Yhteisöllisyyden ja osallisuuden vahvistaminen	<ul style="list-style-type: none"> • Asumisen kehittämisen työryhmä (edustus hva + kunnat) • Suunnitelma ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemiseksi (sisällössä huomioitava asumisen tukeminen) • HVA:n ja kuntien suunnitelmien yhteensovittaminen (kesän aikana kuntien kontaktointi) • Asumisen turvallisuuteen vaikuttaa mm. kaatumisen pelko, lähisuhdeväkivalta, esteettömyys • Taloudellinen kaltoinkohtelu ja hyväksikäyttö • Ikääntymiseen varautumisen tukeminen • Digitaalinen turvallisuus • Muistisairaudet, omaishoitajien tukeminen
Yhteisöllisyyden ja osallisuuden edistäminen	Alueelliset yhteisövaikuttavuuden keinot toiminnassa <ul style="list-style-type: none"> • Yksinäisyyden kokemuksen ehkäisy	<ul style="list-style-type: none"> • ”Kohtaamisen Keski-Suomi” hanke: Tavoitteena rakentaa maakunnallinen etsivän työn verkosto tukemaan syrjäytymisvaarassa olevien tunnistamiseen, mallissa huomioidaan maaseutu ja kaupunkiympäristö • Kansalaisopistoiminta ja vapaa sivistystyö • Vertaisohjaamisen vahvistaminen, ikääntyneiden oman aktiivisuuden tukeminen, vanhusneuvostot usein aktiivisia
Ikääntyneiden kaatumisen ehkäisy	Tunnistamme kaatumista aiheuttavia riskejä ja vahvistamme yhtenäistä kaatumisen tietopohjaa. Sovimme yhteisistä käytännöistä ja yhteistyöstä kaatumisen ehkäisyyn ja toimintakyvyn edistämiseen. <ul style="list-style-type: none"> • Esteettömyys, turvallisuus kotona ja asuinalueella • Yhteistyö eri toimijoiden kesken turvallisuutta lisäävissä kysymyksissä • Digitaaliset palvelut ja tuki niiden käytössä • Erilaisia mahdollisuuksia ikääntyneille liikkua turvallisesti • Liikuntatilojen hyödyntäminen • Vammaisten huomioiminen, esteettömät ja liikuntalajikokeilut, erityisliikunta • Ikääntyneiden osallisuuden vahvistaminen	<ul style="list-style-type: none"> • Kaatumisen ehkäisyn verkosto (pohja työn sisällölle toteutetun kyselyn kautta) • Seniorin hyvinvointivointineuvola, UKK materiaalin hyödyntäminen, koulutus henkilöstölle kaatumisen ennaltaehkäisyyn, OTAGO toimintamalli, omaehtoisen liikkumisen tuki • Seniorin itsearviointin tuottaman tiedon hyödyntäminen • Kaatumisen ennaltaehkäisyn toimintamalli kuntouttavasta päivätoiminnasta aina raskaampiin palveluihin

Yhdyspinnat: Ikääntyneet – Joutsa, Luhanka, Toivakka

Yhdyspinta	Yhteistyötä vaativa toimenpide	Yhteistyön rakenne/rooli/seuranta
Itsenäisen asumisen tukeminen	Itsenäisen asumisen tukeminen ja asumisen turvallisuus <ul style="list-style-type: none"> • Monipuolinen asuntotarjonta • Asunnottomuuden ehkäisy • Taloudellinen turvallisuus • Maankäyttö, kaavoitus, rahoitukset, rakentaminen • Asunnon muutostyöt ja apuvälineet • Esteetön ympäristö • Yhteisöllisyyden ja osallisuuden vahvistaminen	<ul style="list-style-type: none"> • Alueellinen asumisen kehittämisen työryhmä (edustus hva + kunnat) • Ikääntyneiden monikanavainen neuvonta ja ohjaus • Seniorin hyvinvointineuvola (nykyisillä resursseilla ko. kuntaryhmän alueelle ei ole saatu toistaiseksi toimintaa, vaatii nykyisen resurssin uudelleen jakamista koko hva:n alueella) • Yhteistyö pelastuslaitoksen ja poliisin kanssa • Kunnat ja HVA: suunnitelmat ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemiseksi – suunnitelmien linkittäminen toisiinsa (kuntakierros kesällä 2026) • Vanhusneuvostojen ilmaisema huoli alueen ikääntyneiden palvelujen tilanteesta
Yhteisöllisyyden ja osallisuuden edistäminen	Alueelliset yhteisövaikuttavuuden keinot toiminnassa <ul style="list-style-type: none"> • Yksinäisyyden kokemuksen ehkäisy	<ul style="list-style-type: none"> • Kohtaamisten Keski-Suomen hanke: tavoitteena rakentaa etsivän vanhustyön verkosto • Luhanka: srk:n ja yhdistysten järjestämää toiminta
Ikääntyneiden kaatumisen ehkäisy	Tunnistamme kaatumista aiheuttavia riskejä ja vahvistamme yhtenäistä kaatumisen tietopohjaa. Sovimme yhteisistä käytännöistä ja yhteistyöstä kaatumisen ehkäisyyn ja toimintakyvyn edistämiseen. <ul style="list-style-type: none"> • Esteettömyys, turvallisuus kotona ja asuinalueella • Yhteistyö eri toimijoiden kesken turvallisuutta lisäävissä kysymyksissä • Digitaaliset palvelut ja tuki niiden käytössä • Erilaisia mahdollisuuksia ikääntyneille liikkua turvallisesti • Liikuntatilojen hyödyntäminen • Vammaisten huomioiminen, esteettömät ja liikuntalajikokeilut, erityisliikunta • Ikääntyneiden osallisuuden vahvistaminen	<ul style="list-style-type: none"> • Kaatumisen ehkäisyn verkosto • Riski kaatumiseen kasvaa kun asutaan pidempään kotona • Järjestöjen merkitys ennaltaehkäisevässä työssä, toiminnan tukeminen eri tavoin (mm. mahdollisuus tilojen käyttöön) • Luustoliiton OTAGO toimintamalli • Ehkäisevän työn verkosto: Ikääntyneisiin kohdistuva lähisuhdeväkivalta ja kaltoinkohtelu

Yhdyspinnat: Ikääntyneet – Kannonkoski, Karstula, Kivijärvi, Kyyjärvi, Saarijärvi

Yhdyspinta	Yhteistyötä vaativa toimenpide	Yhteistyön rakenne/rooli/seuranta
Itsenäisen asumisen tukeminen	Itsenäisen asumisen tukeminen ja asumisen turvallisuus <ul style="list-style-type: none"> • Monipuolinen asuntotarjonta • Asunnottomuuden ehkäisy • Taloudellinen turvallisuus • Maankäyttö, kaavoitus, rahoitukset, rakentaminen • Asunnon muutostyöt ja apuvälineet • Esteetön ympäristö • Yhteisöllisyyden ja osallisuuden vahvistaminen	<ul style="list-style-type: none"> • Ennaltaehkäisy, tavoitteellinen kuntouttava toiminta • Omaishoitajuuden tukeminen • Esteettömyys, turvallisuus • Yksi seniorineuvontanumero (matalan kynnyksen neuvonta - ja ohjaus, hyödynnetään hyvinvointitarjotinta, liikuntaneuvontaa) • Alueellinen asumisen kehittämisen työryhmä • Yhteistyö yhteisöllisen asumisen kehittämisessä (vastuun jakaminen, iso merkitys kunnissa missä markkinatoimijat eivät ole realistinen vaihtoehto)
Yhteisöllisyyden ja osallisuuden edistäminen	Alueelliset yhteisövaikuttavuuden keinot toiminnassa <ul style="list-style-type: none"> • Yksinäisyyden kokemuksen ehkäisy	<ul style="list-style-type: none"> • Seniorin hyvinvointineuvola (toiminnan säännöllisyys, työntekijöiden tuttuuden merkitys) • Seniorikeskustoimintamalli, liikkuvaa toimintaa, jalkautuminen olemassa oleviin tapahtumiin • Kunnissa matalankynnyksen kohtaamispaikkoja • Huoli niistä ikääntyneistä jotka eivät toimintaa osallistu (työntekijöiden tuttuudella iso merkitys) • Kohtaamisten Keski-Suomi hanke (hyödynnetään Pohjois-Savon mallia etsivästä vanhustyöstä, kuvataan maaseutu-, taajama – ja kaupunkimallit) • Järjestötoiminta ja srk- yhteistyö aktiivista, tähän kunnilla vaikutusmahdollisuus
Ikääntyneiden kaatumisen ehkäisy	Tunnistamme kaatumista aiheuttavia riskejä ja vahvistamme yhtenäistä kaatumisen tietopohjaa. Sovimme yhteisistä käytännöistä ja yhteistyöstä kaatumisen ehkäisyyn ja toimintakyvyn edistämiseen. <ul style="list-style-type: none"> • Esteettömyys, turvallisuus kotona ja asuinalueella • Yhteistyö eri toimijoiden kesken turvallisuutta lisäävissä kysymyksissä • Digitaaliset palvelut ja tuki niiden käytössä • Erilaisia mahdollisuuksia ikääntyneille liikkua turvallisesti • Liikuntatilojen hyödyntäminen • Vammaisten huomioiminen, esteettömät ja liikuntalajikokeilut, erityisliikunta • Ikääntyneiden osallisuuden vahvistaminen	<ul style="list-style-type: none"> • Seniorin itsearviointin (Rai) tuottaman tiedon hyödyntäminen • Pidempään kotona asumisen vaikutus kaatumisten määriin • Seniorin hyvinvointineuvola, UKK:n materiaali kaatumisen ehkäisyyn käytössä

Yhdyspinnat: Ikääntyneet – Jyväskylä, Muurame

Yhdyspinta	Yhteistyötä vaativa toimenpide	Yhteistyön rakenne/rooli/seuranta
Itsenäisen asumisen tukeminen	Itsenäisen asumisen tukeminen ja asumisen turvallisuus <ul style="list-style-type: none"> • Monipuolinen asuntotarjonta • Asunnottomuuden ehkäisy • Taloudellinen turvallisuus • Maankäyttö, kaavoitus, rahoitukset, rakentaminen • Asunnon muutostyöt ja apuvälineet • Esteetön ympäristö • Yhteisöllisyyden ja osallisuuden vahvistaminen	<ul style="list-style-type: none"> • Ikääntymisen ennakointi: lähiympäristön esteettömyys, asumisturvallisuus • Asumisneuvonta • Seniorin hyvinvointineuvola, kuntouttava päivätoiminta • Toive: Muuramen seniorin hyvinvointineuvola? • Asumisen kehittämisen työryhmä
Yhteisöllisyyden ja osallisuuden edistäminen	Alueelliset yhteisövaikuttavuuden keinot toiminnassa <ul style="list-style-type: none"> • Yksinäisyyden kokemuksen ehkäisy	<ul style="list-style-type: none"> • Voi hyvin iltapäivät ja muut yhteistapahtumat • Käytettävä viestintäkanavia jotka tavoittavat myös ilman digiä • Taideapteekki • Kohtaamisten Keski-Suomi -hanke
Ikääntyneiden kaatumisen ehkäisy	Tunnistamme kaatumista aiheuttavia riskejä ja vahvistamme yhtenäistä kaatumisen tietopohjaa. Sovimme yhteisistä käytännöistä ja yhteistyöstä kaatumisen ehkäisyyn ja toimintakyvyn edistämiseen. <ul style="list-style-type: none"> • Esteettömyys, turvallisuus kotona ja asuinalueella • Yhteistyö eri toimijoiden kesken turvallisuutta lisäävissä kysymyksissä • Digitaaliset palvelut ja tuki niiden käytössä • Erilaisia mahdollisuuksia ikääntyneille liikkua turvallisesti • Liikuntatilojen hyödyntäminen • Vammaisten huomioiminen, esteettömät ja liikuntalajikokeilut, erityisliikunta • Ikääntyneiden osallisuuden vahvistaminen	<ul style="list-style-type: none"> • Kaatumisen ehkäisyn verkosto • Ikääntyvien asumisen selvitys • Linkki tulevaisuuteen 2040, Kestävän kaupunkiliikenteen suunnitelma • Katujen talvikunnossapito, katuliittymävaukset (okt)

Yhdyspinnat: Ikääntyneet – Kinnula, Pihtipudas, Viitasaari

Yhdyspinta	Yhteistyötä vaativa toimenpide	Yhteistyön rakenne/rooli/seuranta
Itsenäisen asumisen tukeminen	Itsenäisen asumisen tukeminen ja asumisen turvallisuus <ul style="list-style-type: none"> • Monipuolinen asuntotarjonta • Asunnottomuuden ehkäisy • Taloudellinen turvallisuus • Maankäyttö, kaavoitus, rahoitukset, rakentaminen • Asunnon muutostyöt ja apuvälineet • Esteetön ympäristö • Yhteisöllisyyden ja osallisuuden vahvistaminen	<ul style="list-style-type: none"> • Heterogeeninen ryhmä - tuki, ohjaus, neuvonta omatoimisen itsenäisen asumisen mahdollistamiseen (toimintakyky, asunnon esteettömyys jne) • Finger-toimintamalli • Monikanavainen neuvonta ja ohjaus, seniorineuvontanumero palvelee koko maakuntaa (matalan kynnyksen neuvonta ja ohjaus) • Esteettömyys, liikkumisen tuki, asuntotarjonta • Kuntouttava päivätoiminta • Teknisen toimen merkitys, palveluneuvonta esteettömyyteen liittyen, asunnon muutostyöt • Asumisen kehittämisen alueellinen työryhmä • 68-vuotiaiden terveystarkastukset. Kunta viestinnällään tukee esille tuomista, että ikääntyneet tarkastuksen/ itsearviointin hyödyntää, • Seniorin itsearviointi (Rai) mahdollistaa paikallisen tiedon saaminen sekä antaa ikäihmiselle tietoa omasta tilanteesta • Kirjasto paikkana mahdollistaa matalan kynnyksen palvelujen järjestämistä (lainattavissa mm. verenpainemittaria, liikuntavälineitä jne).
Yhteisöllisyyden ja osallisuuden edistäminen	Alueelliset yhteisövaikuttavuuden keinot toiminnassa <ul style="list-style-type: none"> • Yksinäisyyden kokemuksen ehkäisy	<ul style="list-style-type: none"> • Kansalaisopistojen toiminta (etenkin Kinnulassa korostuu) • Osallisuus/ kulttuuri/ liikunta, järjestöt • Seniorin hyvinvointineuvola toimii kuntaryhmän alueella • Kohtaamisten Keski-Suomen hanke käynnistymässä (Etsivän ja löytävän työn verkoston rakentaminen, osallistumisen esteiden poistaminen)
Ikääntyneiden kaatumisen ehkäisy	Tunnistamme kaatumista aiheuttavia riskejä ja vahvistamme yhtenäistä kaatumisen tietopohjaa. Sovimme yhteisistä käytännöistä ja yhteistyöstä kaatumisen ehkäisyyn ja toimintakyvyn edistämiseen. <ul style="list-style-type: none"> • Esteettömyys, turvallisuus kotona ja asuinalueella • Yhteistyö eri toimijoiden kesken turvallisuutta lisäävissä kysymyksissä • Digitaaliset palvelut ja tuki niiden käytössä • Erilaisia mahdollisuuksia ikääntyneille liikkua turvallisesti • Liikuntatilojen hyödyntäminen • Vammaisten huomioiminen, esteettömät ja liikuntalajikokeilut, erityisliikunta • Ikääntyneiden osallisuuden vahvistaminen	<ul style="list-style-type: none"> • Kansalaisopiston ryhmät • Palvelujen muutokset näkyy huolena mm. omasta terveydestä • Paikallinen seniorityöryhmä (opisto, kunta, hva) toimii hyvin (yhteistyöllä jalkautuminen olemassa olevaan toimintaan) • Omatoimisen toimintakyvyn ylläpitämisen merkitys (viestintä, tempaukset/ tapahtumat) • Järjestöjen avustukset yhdyspintana (kunta tukee ja kannustaa järjestöjä hakemiseen) • Kunnan liikuntasalin avaaminen kuntalaisten käyttöön rospuuttoaikaan • Viitasaarella älysali, taustalla ollut isot kaatumismäärät • Jalkapallohallissa senioreiden kävelytapahtuma 1xvko • Otago-harjoittelumalli kuntouttavassa päivätoiminnassa (nousujohteisuus harjoittelussa), omaehtoisen kuntosaliharjoittelun mahdollistaminen • Kansalaisopistotoiminta (soveltavat ryhmät, soveltavan liikunnan vuosittaisin tapahtuma)

Yhdyspinnat: Ikääntyneet – Hankasalmi, Konnevesi, Laukaa, Uurainen, Äänekoski

Yhdyspinta	Yhteistyötä vaativa toimenpide	Yhteistyön rakenne/rooli/seuranta
Itsenäisen asumisen tukeminen	Itsenäisen asumisen tukeminen ja asumisen turvallisuus <ul style="list-style-type: none"> • Monipuolinen asuntotarjonta • Asunnottomuuden ehkäisy • Taloudellinen turvallisuus • Maankäyttö, kaavoitus, rahoitukset, rakentaminen • Asunnon muutostyöt ja apuvälineet • Esteetön ympäristö • Yhteisöllisyyden ja osallisuuden vahvistaminen	<ul style="list-style-type: none"> • Seniorinhyvinvointineuvolan toiminta, matalan kynnyksen neuvonta ja ohjaus, tapahtumiin osallistuminen (tiedon jakaminen oman toimintakyvyn ylläpitämiseen) • Hva seniorineuvonta (yksi puhno koko Keski-Suomen alueella asiakkaille ja omaisille, seniorichat, ohjausta ja neuvontaa) • Omaehtoisen oman toimintakyvyn tukeminen eri tavoin, ohjaus palvelutarpeenarvointiin, jos matalankynnyksen palvelut ei riitä. • Vanhuuteen varautuminen (miten voidaan yhteistyöllä herätellä ihmisiä ennakoimaan mm. omia asumisratkaisuja) • Verkostotyö toimii • Omaehtoinen tiedonhankinta digitaalisesti (iso asenteellinen haaste ja myös osaamisen puutetta käyttää digitaalisia palveluja) • Kuntatasolle tarvetta saada tietoa mitä palveluja vammaisille on hyvinvointialueella tarjolla • Asumisen kehittämisen työryhmä
Yhteisöllisyyden ja osallisuuden edistäminen	Alueelliset yhteisövaikuttavuuden keinot toiminnassa <ul style="list-style-type: none"> • Yksinäisyyden kokemuksen ehkäisy	<ul style="list-style-type: none"> • Kohtaamisten Keski-Suomen hanke käynnistynyt terveyden edistämisen määrärahalta, hankkeen taustalla kunnista noussut huoli yksinäisistä ikääntyneistä ketkä eivät osallistu toimintaan mitä on tarjolla
Ikääntyneiden kaatumisen ehkäisy	Tunnistamme kaatumista aiheuttavia riskejä ja vahvistamme yhtenäistä kaatumisen tietopohjaa. Sovimme yhteisistä käytännöistä ja yhteistyöstä kaatumisen ehkäisyyn ja toimintakyvyn edistämiseen. <ul style="list-style-type: none"> • Esteettömyys, turvallisuus kotona ja asuinalueella • Yhteistyö eri toimijoiden kesken turvallisuutta lisäävissä kysymyksissä • Digitaaliset palvelut ja tuki niiden käytössä • Erilaisia mahdollisuuksia ikääntyneille liikkua turvallisesti • Liikuntatilojen hyödyntäminen • Vammaisten huomioiminen, esteettömät ja liikuntalajikoikeilut, erityisliikunta • Ikääntyneiden osallisuuden vahvistaminen	<ul style="list-style-type: none"> • Kaatumisen ennaltaehkäisyn verkosto toimii, • Tiedon jakaminen tapahtumissa (miten voit itse ennaltaehkäistä kaatumista) • Rai- toimintakykymittarin tuottaman tiedon hyödyntäminen (seniorin itsearviointi)

Muut nostot ja huomiot

- Kotoutumisen yhdyspinnan huomioiminen
- Opetussuunnitelmiin liittyvä yhteistyö näkyviin (Perusopetuslain muutos => liikunnallisen elämäntavan edistäminen)
- Asunnottomuus koskettaa enemmän muita ikäryhmiä kuin ikääntyneitä
- Vammaisten lasten ap/ ip toiminta tunnustetaan tärkeäksi yhdyspinnaksi kuntien ja hyvinvointialueen välillä. Todettiin, että ko. palvelun järjestämisen vastuisiin ja sopimukseen liittyen on erilliset neuvottelut Jyväskylän kaupungin vetämänä.
- Yhteiset kehittämiskohteet/kärjet osana ulkopuolisen rahoituksen hakua
- Seniorineuvolatoiminta ei kata vielä koko maakuntaa eikä kohdennus vastaa täysin kuntien ikärakenteeseen ja tarvetta
- Paikallinen kuntien ja hyvinvointialueen välinen vastavuoroisen tiedonvaihdon ja viestinnän tarve nousee vahvasti esille
- Hyvinvointialueen eri palveluiden resurssi erilaisiin yhteisesti sovittuihin työryhmiin ja tapahtumiin näyttäytyy kuntiin erilaisena
- Neuvottelujen pohjalta jatkettavassa yhteistyössä tärkeää sopia työnjako, vastuut ja aikataulut yhdyspintojen ja toimenpiteiden edistämiseen sekä miten ratkaistaan haasteet mitä yhdyspintoihin liittyy

Neuvottelujen kutsun liitteet ja taustamateriaali

A close-up photograph of a person's hand holding a small cluster of ripe raspberries and two green leaves. The background is a soft, out-of-focus green, suggesting an outdoor setting. The hand is positioned in the lower right quadrant of the frame, with the palm facing upwards.

Esitys yhdyspinnoista ja toimenpiteistä alueelliseen hyte-suunnitelmaan vuosille 2026-2029

Neuvottelujen kutsun liite 1

Yhdyspinnat: Lapset, nuoret ja perheet

LUONNOS LUONNOS

Yhdyspinta	Yhteistyötä vaativa toimenpide	Yhteistyön rakenne/rooli/seuranta
------------	--------------------------------	-----------------------------------

Lapsiperheiden varhaisen tuen vahvistaminen

- Varhaiskasvatuksen kanssa tehtävä yhteistyön kehittäminen**
Varhaisen vaiheen yhteistyön täsmentäminen
- Perhekeskustoiminnan selkeyttäminen matalan kynnyksen tukena ja verkostorakenteissa.
  - Lapsiperheiden arjen tukeminen lapsen kasvuympäristössä.
  - Vammaisten lasten aamu- ja iltapäivätoiminnan selkiyttäminen vammaispalvelujen ja kuntien osalta

Lasten ja nuorten ylipainon ehkäisy

- Edistämme lasten ja perheiden terveellisen ravitsemuksen sekä liikkumisen edistämistä.**
Tunnistamme arjen haasteita ja tuemme terveellisten elämäntapojen vahvistumista yhteistyössä eri toimijoiden kesken
- Matalan kynnyksen harrastustoiminta (ei kilpailua tuottavat)
  - Neuvokasperhe agentit, perhekeskustoiminta tukee
  - Vanhemmuuden tuki
  - Osana opetussuunnitelmaa liikunnan edistäminen
  - Perusopetuslain muutosten huomiointi kouluissa ja yhteistyö
  - Kouluterveydenhuollon rooli ylipainon ehkäisyssä, ravitsemusterveyden edistäminen

Nuorten syrjäytymisen ehkäisy

- Tunnistamme nuorten syrjäytymistä aiheuttavia tekijöitä ja tuemme nuoria mm. siirtymävaiheiden ennakoinnin ja sosiaalisten taitojen vahvistamisen avulla yhteistyössä eri toimijoiden kesken**
- Päihteettömyyden edistäminen ja yhteistyö kouluterveydenhuolto ja koulukuraattorit (puheeksiotto)
  - Osallisuus, elämänhallinta ja sosiaalisten tilanteiden tuki
  - Nuorten rikollisuuden ja väkivallan ehkäisy
  - Haitallisen somekulttuurin ja liiallisen ruutuajan ehkäisy – digiturvallisuuden vahvistaminen?
  - Matalan kynnyksen harrastustoiminnan ja yhteisöllisyyden tuki - koulukyytien merkitys yläkouluikäisillä sekä nuorisotyön huomioiminen

Yhdyspinnat: Työikäiset

LUONNOS LUONNOS

Yhdyspinta	Yhteistyötä vaativa toimenpide	Yhteistyön rakenne/rooli/seuranta
Liikkumisen edistäminen, kansansairauksien ehkäisy	Vahvistamme työikäisten liikkumista ja hyvinvoinnin edistämistä tunnistamalla esteitä ja tukemalla liikkumista eri tukimuotojen osalta. <ul style="list-style-type: none"> • Vammaisten huomioiminen: esteettömyys, matalan kynnyksen liikunta / harrastukset, erityisliikunnan huomioiminen • Järjestöyhteistyön vahvistaminen yhdyspinnalla • Elämäntapa- ja liikuntaohjauksen prosessi	
Työikäisten työkyvyn ylläpitäminen ja osatyökykyisten työllistymisen edistäminen	Parannamme työkykyä yhteistyössä eri toimijoiden kesken. <ul style="list-style-type: none"> • Työllisyysalueyhteistyö • Erityiskohderyhmien huomioiminen ja tuki työmarkkinoilla • Vertaisohjaajatoiminnan kehittäminen • Elämäntapaohjaus ja yksilötyö • Osallisuus työelämässä • Kuntouttavan työtoiminnan päättymisen ja jatko (sosiaalinen kuntoutuksen yhdyspinta)	
Päihteettömyyden edistäminen	Tunnistamme päihteiden riskikäyttöä ja ehkäisemme päihdehaittoja yhteistyöllä ja arjen tukikeinoilla kaikissa ikäryhmissä <ul style="list-style-type: none"> • Yhteistyön rakenteet ja toimenpiteet ehkäisevä päihdetyön osalta • Nuorten aikuisten osalta puheeksiotto, ohjausta ja motivointia • Järjestöjen huomioiminen erityisesti terveydenhuollon kentällä	

Yhdyspinnat: Ikääntyneet

LUONNOS LUONNOS

Yhdyspinta	Yhteistyötä vaativa toimenpide	Yhteistyön rakenne/rooli/seuranta
Itsenäisen asumisen tukeminen	Itsenäisen asumisen tukeminen ja asumisen turvallisuus <ul style="list-style-type: none"> • Monipuolinen asuntotarjonta • Asunnottomuuden ehkäisy • Taloudellinen turvallisuus • Maankäyttö, kaavoitus, rahoitukset, rakentaminen • Asunnon muutostyöt ja apuvälineet • Esteetön ympäristö • Yhteisöllisyyden ja osallisuuden vahvistaminen	
Yhteisöllisyyden ja osallisuuden edistäminen	Alueelliset yhteisövaikuttavuuden keinot toiminnassa <ul style="list-style-type: none"> • Yksinäisyyden kokemuksen ehkäisy	
Ikääntyneiden kaatumisen ehkäisy	Tunnistamme kaatumista aiheuttavia riskejä ja vahvistamme yhtenäistä kaatumisen tietopohjaa. Sovimme yhteisistä käytännöistä ja yhteistyöstä kaatumisen ehkäisyyn ja toimintakyvyn edistämiseen. <ul style="list-style-type: none"> • Esteettömyys, turvallisuus kotona ja asuinalueella • Yhteistyö eri toimijoiden kesken turvallisuutta lisäävissä kysymyksissä • Digitaaliset palvelut ja tuki niiden käytössä • Erilaisia mahdollisuuksia ikääntyneille liikkua turvallisesti • Liikuntatilojen hyödyntäminen • Vammaisten huomioiminen, esteettömät ja liikuntalajikokeilut, erityisliikunta • Ikääntyneiden osallisuuden vahvistaminen	

Yhteistyötä vaativa yhdyspinta

Olemassa olevat yhteistyöverkostot ja työryhmät:

Hyvinvointialueen sote-palvelut

Keskeiset palvelut, joissa toimenpiteitä koskevia tunnistamisen ja ohjaamisen tarpeita havaitaan.

Mitä yhteistyötä hyvinvointialueen näkökulmasta tarvitaan haasteiden ratkaisemiseksi.

Mitä työryhmiä / verkostoja tämän toimenpiteen ratkaisemiseksi on jo olemassa.

Asukkaan rooli

Sovittava toimenpide

Yhteisesti sovittava toimenpide, joka vaatii sekä hyvinvointialueen, kunnan, että järjestöjen sekä seurakunnan roolia ja yhteistyötä haasteiden ratkaisemiseksi.

Järjestöjen rooli

Kuvataan keskeiset järjestöt, jotka toimivat lapsiperheiden arjen tuen tasolla.

Mitä yhteistyötä järjestöjen näkökulmasta tarvitaan haasteiden ratkaisemiseksi?

Mitä työryhmiä / verkostoja tämän toimenpiteen ratkaisemiseksi on jo olemassa?

Kunnan palvelut

Kuvataan keskeiset kunnan toimijat, jotka toimivat lapsiperheiden arjen tuen tasolla ja tunnistavat keskeisiä toimenpiteisiin kytkeytyviä haasteita.

Mitä yhteistyötä kunnan näkökulmasta tarvitaan haasteiden ratkaisemiseksi.

Mitä työryhmiä / verkostoja tämän toimenpiteen ratkaisemiseksi on jo olemassa?

- HVA Hyte-kerroin:
- Lastenneuvolan 4-vuotistarkastuksista poisjääneiden tuen tarpeen selvittäminen
- Kouluterveydenhuollon 8. -luokkalaisten terveystarkastuksista poisjäävien tuen tarpeen selvittäminen.
- Alkoholinkäytön mini-intervention toteutuminen, kun juomiseen liittyy haitta- tai haittariski

- KUNTA Hyte-kerroin:
- Kokee terveydentilansa keskimertaiseksi tai huonoksi, osuus 8. ja 9. luokan oppilaista.

Syksyn 2025 hyte-neuvotteluissa sovitut hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen tavoitteet alueellisen suunnitelman 2026-2029

Neuvottelujen kutsun liite 2

Lasten, nuorten ja perheiden palvelut 	Työkäisten palvelut 	Ikääntyneiden palvelut 	Vammaisten palvelut 	Terveydenhuollon palvelut
Arjen turvallisuuden edistäminen				
<p>Tavoite: Lapsiperheiden hyvinvointiuhkat tunnistetaan ajoissa ja varhainen arjen tuki vahvistuu.</p> <p>Tausta: Perheiden arjen hyvinvoinnin haasteet, vanhemmuuden haasteet, kuormittavat elämäntilanteet.</p>	<p>Tavoite: Työkäisten tukitoimet ja palvelujen välinen yhteistyö vahvistuvat työllistymisen edellytysten parantamiseksi</p> <p>Tausta: Haasteet työllistymisessä, työttömyyden uhka, muutuva työympäristö, taloudelliset haasteet</p>	<p>Tavoite: Iäkkäiden toimintakyky vahvistuu, kaatumistapaturmat ja lonkkamurtumat vähenevät. Asumisen turvallisuus vahvistuu.</p> <p>Tausta: Asumisturvallisuus, kaltoinkohtelu, kaatumiset, alkoholi ja lääkkeet</p>	<p>Tavoite: Vammaisten arjen turvallisuus lisääntyy</p> <p>Tausta: Kaltoinkohtelun riski, arjen liikkumisen hankaluudet, turvallisuus arjessa, palvelujen tuki</p>	<p>Tavoite: Asukkaiden arjen tukiverkko vahvistuu ja vammautumisia ja ennenaikaisia kuolemia ehkäistään.</p> <p>Tausta: Vammat ja myrkytykset, väkivalta</p>
Mielen hyvinvoinnin edistäminen				
<p>Tavoite: Nuorten elämänhallinta ja osallisuus vahvistuvat ja syrjäytymisriski vähenee.</p> <p>Tausta: Nuorten syrjäytymisen uhka, päihteet, väkivalta ja kiusaaminen</p>	<p>Tavoite: Työkäisten sosiaalinen hyvinvointi lisääntyy ja työympäristö tukee työssä jaksamista.</p> <p>Tausta: Työarjen kuormittavuus, palautuminen, sosiaaliset suhteet/yksinäisyyden kokemus, päihteet ja riippuvuusongelmat</p>	<p>Tavoite: Ikääntyneiden osallisuuden ja yhteisöllisyyden kokemus vahvistuu.</p> <p>Tausta: Yhteisöllisyyden ja osattomuuden haasteet, yksinäisyys</p>	<p>Tavoite: Vammaisten yhdenvertaisuuden ja itsemääräämisen kokemus lisääntyvät</p> <p>Tausta: Koettu yhdenvertaisuus, osallisuuden haasteet</p>	<p>Tavoite: Asukkaiden päihteiden riski- ja haitallinen käyttö vähenee</p> <p>Tausta: Päihteet ja riippuvuudet, sosiaalisen hyvinvoinnin haasteet, arjen haasteet</p>
Liikunnallisen elämäntavan edistäminen				
<p>Tavoite: Lasten ja nuorten ylipaino vähenee ja perheiden terveelliset elämäntavat vahvistuvat</p> <p>Tausta: Perheiden elämäntavat, arjen liikkuminen ja harrastukset.</p>	<p>Tavoite: Työkäisten terveystottumukset ja työkyky lisäävät työssä jaksamista.</p> <p>Tausta: Fyysisen jaksamisen haasteet, ylipaino, liikkumattomuus</p>	<p>Tavoite: Ikääntyneiden mahdollisuudet huolehtia omasta hyvinvoinnista ja terveydestä kohenee monialaisen yhteistyön ja tuen myötä.</p> <p>Tausta: Liikunta- ja toimintakyvyn haasteet, ravitsemus.</p>	<p>Tavoite: Vammaisten itsenäisyyttä omassa arjessa tuetaan.</p> <p>Tausta: Arjen toimintakyvyn tuki</p>	<p>Tavoite: Asukkaiden kyky ja taito huolehtia omasta hyvinvoinnista ja terveydestä kohenee</p> <p>Tausta: Liikkumattomuus, elämäntavat, arjen haasteet</p>

HVA
Hyte-kerroin

KUNTA
Hyte-kerroin

Muu taustamateriaali:

- Laaja hyvinvointikertomus 2023-2025 [Laaja hyvinvointikertomus 2023-2025](#)
- Kuntakortit [Kuntakortit](#)
- Kuntien hyte-kertoimet [HYTE-kerroin – kannustin kunnille - THL](#)
- Hyvinvointialueen hyte-kertoimet [HYTE-kerroin - kannustin hyvinvointialueille - THL](#) ja [Workbook: hva hyte](#)

Kiitos

www.hyvaks.fi

#hyvaks #hyväarkikaikille